

EUROGRADUATE VILISTLASTE UURING
Eesti vilistlasuuringu tulemused valitud
teemadel

Tellija: Haridus- ja Teadusministeerium

TALLINN
2024

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE.....	3
UURINGU TAUST.....	5
METOODIKA.....	6
UURINGU PÕHITULEMUSED	8
1. Eriala ja kõrgkooli valiku põhjused	8
2. Tagasivaade õpingutele.....	11
3. Töötamine	18
4. Liikuvus peale lõpetamist	39
5. Vanemate haridustase	42

LÜHIKOKKUVÕTE

Uuringufirma Saar Poll viis koostöös Norstat AS-iga läbi Eurograduate vilistlaste uuringu, kusitledes **kõikide Eesti kõrgkoolide 2016/2017. ja 2020/2021. õppeaasta lõpetajaid**. Eurograduate on üleeuroopaline vilistlaste uuring, milles Eesti osaleb esimest korda. Uuringusse on kaasatud kokku 18 riiki. Eurograduate esimene piloot leidis aset 2018. aastal ning toona osales vaid kaheksa riiki. See uuring on ühtlasi ka jätk varasematele Eesti vilistlasuuringutele ning aruandes võrreldakse hinnanguid meie kõrgkoolide 2015. ja 2016.–2018. a vilistlaste arvamustega.

See aruanne kajastab **Eesti uuringu tulemusi valitud teemade lõikes**, et pakkuda sisendit Eesti kõrghariduspoliitika kujundamiseks ning kõrgkoolide õppetöö arendamiseks. Aruanne annab **ülevaate Eesti kõrgkoolide vilistlaste õpingutega seotud taustast, lõpetamisjärgsest tegevusest, toimetulekust tööturul ning omandatud pädevustest ja rahulolust õpingutega**.

Uuringu tulemused näitavad, et:

- Vilistlaste **rahulolu kõrgkooli õpingutega on kõrge**, seda nii oma kõrgkooli, omandatud hariduse kui ka valitud erialaga. Rahulolematumad ollakse õppe raames toimunud praktika ja kooli poolt pakutava nõustamisteenusega. Võrdlus varasemate vilistlasuuringutega näitab, et nende kitsaskohtade juures on toimunud teatud nihe positiivses suunas. Rahuloluhinnanguid ei mõjuta asjaolu, kas tegu on tasuta või tasulisel õppekohal õppinuga;
- **Kõrgkool ja õpitav eriala valitakse peamiselt lähtuvalt isiklikust huvist valdkonna vastu**, see ei ole ajas muutunud. Teine oluline põhjus on töö leidmise võimalused. Edasi tulevad suhteliselt võrdse kaaluga sellised valikut mõjutavad tegurid nagu tõenäoliselt hea palk tulevikus, kooli maine ja asukoht. Seevastu **kõige väiksem mõju** kõrgkooli või eriala valikuprotsessis on olnud **karjäärinõustamisel**, vaid iga kümnes vilistlane tõi seda mõjurina välja;
- Eesti **kõrgkoolidesse astujad omavad sageli juba enne kõrgkooli õpingute algust märkimisväärset töökogemust**, kõrghariduse esimesse astmesse asutudes on juba pea pooltel (48%) töökogemus olemas. Võrdluses aruande kirjutamise hetkel kättesaadavate teiste riikide andmetega on töötamine enne kõrgharidusõpinguid Eestis rohkem levinud;
- Töötamine kasvab veelgi kõrgkooli õpingute ajal. **Kolm neljandikku Eesti kõrgkoolide vilistlastest on teinud tasustatud tööd paralleelselt õpingutega**. Teiste riikidega võrreldes töötatakse Eestis kõrgkooliõpingute ajal sagedamini. Kahe selles uuringus küsitatud kohordi võrdlus näitab, et töötamine õpingute ajal on pigem kasvanud: 2016/2017. õppeaasta vilistlastest töötas kõrgkooli õpingute ajal 74%, 2020/2021. õppeaasta vilistlastest juba 80%. Õpingute ajal töötamist ei mõjuta see, kas tegu on tasulisel või tasuta õppekohal õppinud üliõpilasega (mõlemal juhul töötas 77%), samuti kas õpiti erakõrgkoolis või avalik-õiguslikus ülikoolis ja riigi rakenduskõrgkoolis (erinevus on vaid 3 protsendipunkti);
- Võrreldes välisüliõpilastega käisid selgelt enam tööil Eestis oma üliõpilased. **Kolmandik** õpingute ajal töötanutest väitsid, et **mõni tasustatud töökogemus oli osa nende õppekavast**;

- Tulenevalt eelnevast on loomulik, et valdav enamik (87%) vilistlasi on tööturul aktiivsed ka peale kõrgkooli lõpetamist. Eesti kõrgkoolide vilistlased on hõivatud tööturul ka peale lõpetamist enam kui teistes Euroopa riikides;
- **Vaid iga kümnes vilistlane töötab kõrgharidusest madalamat haridustaset eeldaval ametikohal.** Valdavalt on need kõrghariduse esimese astme lõpetanud. Vastaja hinnangul kõrgharidusest madalamat haridustaset eeldavatel töökohtadel on rakendunud osakaaluna enam humanitaaria ja kunstide valdkondade lõpetanud (20%). **Enamik vilistlastest töötab täiskoormusega**, enam on osakoormusega hõivatuid humanitaaria ja kunstide valdkonna lõpetanute seas. 43% kõrghariduse teise ja 52% kolmanda astme lõpetanutest töötavad madalamat haridust eeldavatel ametitel – ehk nende töö eeldab vastavalt kas bakalaureuse- või magistrikraadi. See on tingitud meie majanduse struktuurist: **magistritel ja doktoritel ei ole piisavalt võimalusi leida rakendust keerukamatel ametikohtadel;**
- Erialade lõikes arvavad eeskätt **IKT, hariduse ning tervise ja heaolu valdkonna vilistlased, et neil on amet, mis on nende haridusele vastav. Vastupidiselt on humanitaaria ja kunstide, samuti sotsiaalteaduste, ajakirjanduse ja teabe valdkondade vilistlased sageli leidnud rakendust ametitel, mis haakuvad vähe nende omandatud haridusega.** Reeglina on töötingimused, raskused erialase töö leidmisel ning praeguse töö huvitavuse aspekt need põhjused, miks ei töötata õpitud erialaga haakuval ametikohal;
- **Töö leidmisel on vilistlaste hinnangul peamiselt abiks olnud kaks kõrgkooliga seotud tegurit: kõrgkoolis omandatud erialased teadmised ja oskus teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada. Oskus kiiresti infot omandada, koostöö- ja eneseväljendusoskus** – need üldoskused on vilistlaste hinnangul tööelus kõige vajalikumad;
- **Avalikus sektoris töötab 42% vilistlastest ja erasektoris 58%.** Küllalt suur erisus on era- ja avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi kõrgkoolide vilistlaste vahel: vaid iga kümnes erakõrgkooli vilistlane töötab avalikus sektoris, avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide lõpetanute hulgas on neid 44%. Paljud uuringus osalenud vilistlased on leidnud töö hariduse valdkonnas (17%), sellele järgneb võrdselt info ja side ning tervishoid ja sotsiaalhoolekanne (13%). **Ametite klassifikaatori järgi töötavad pooled uuringus osalenud vilistlased tippspetsialistidena.** Umbes neljandiku vilistlaste sõnul on neil ka alluvad, keskmiselt viis otseselt või kaudsemalt alluvat;
- **Vilistlaste hinnangud oma tööalase toimetuleku osas on kõrged**, see peegeldab mh saadud hariduse kvaliteeti - tullakse hästi toime mistahes tööga, on see erialane või mitte. Küsitlus näitab, et vilistlased on ka oma tööelu erinevate tahkudega suhteliselt rahul ning Eesti vilistlaste hinnangud olid enamasti positiivsemad kui teiste riikide kõrgkoolide vilistlastel. Võrreldes teiste riikidega hinnatakse Eestis karjääri- ja arenguvõimalusi paremateks;
- Kolmandik **välisvilistlastest** ei tea kauaks nad Eestisse võiksid jääda ning vastavalt **kaks kolmandikku seovad oma tulevikku Eestiga kas lühemaks või pikemaks ajaks.** Haridusastme tõustes kasvab ka välisvilistlaste soov Eestisse pikemalt pidama jääda. Võrreldes välisvilistlaste plaanidega Eestisse jääda, on välismaal viibivate koduvilistlaste tagasipöördumise kavatsused oluliselt ebaselgemad: pooled ei oska oma edasisi plaane kommenteerida ning vaid iga viies kinnitab, et naaseb kunagi kodumaale.

UURINGU TAUST

Eurograduate 2022 on **üle-euroopaline vilistlaste uuring ning Eesti osaleb selles esimest korda**. Uuringuga vaadeldakse, milliseid oskusi omandati kõrgharidusõppe käigus ning kuidas neid kasutatakse tööelus. Samuti käsitletakse õpirännet, siirdumist tööturule ning edukust tööelus. Kõrgkoolide jaoks on lõpetanute tagasiside oma erialal töö leidmise võimaluste, õpitu ja töökohal nõutu vastavuse kohta väga oluline, hindamaks kõrgkoolide poolt pakutava õppe vastavust ühiskonna ootustele. Seega uuring annab üliolulist **sisendit riikliku kõrghariduspoliitika kujundamiseks**.

Uuring viidi läbi **veebiküsitlusena**. Uuringu **sihtrühmaks** on Eestis kõigi kõrghariduse omandamist võimaldavate õppeasutuste **kõigi kõrgharidusastmete lõpetajad** õppeaastatel **2016/2017 ja 2020/2021**.

Käesolevas aruandes **keskendutakse uuringusse lisatud Eesti spetsiifilistele küsimustele ja Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt valitud teemadele**. Ehk teisisõnu, see aruanne ei kajasta kogu Eurograduate uuringus küsitut. Aruandes on tähelepanu pööratud teatud eripäradele või nüanssidele – nt magistriõppe vilistlased õppekeele alusel, tasuta ja tasulisel õppekohal õppinud üliõpilaste erisused jms. Eurograduate uuringu põhitulemused võrdluses teiste riikidega avaldatakse eraldi inglisekeelse aruandena.

Selles aruandes võrreldakse tulemusi võimalusel varasemate Eestis läbiviidud vilistlasuuringutega (seda juhul kui küsimuse sõnastust ei ole liialt muudetud) ning valitud küsimuste puhul ka teiste riikide tulemustega. Varasemad vilistlasuuringud, mille osas võrdlus toimub, on „Eesti kõrgkoolide 2016.–2018. aasta vilistlaste uuringu aruanne“ (edaspidi ka: EY 2020)¹ ning „Eesti kõrgkoolide 2015. aasta vilistlaste uuring“ (edaspidi ka: EY 2017)².

Oluline on tähelepanu juhtida, et **EY 2020 vilistlaste uuringus küsitleti osaliselt sama vilistlaste kohorti kui käesolevas uuringus**.

Teine oluline märkus puudutab teiste riikide võrdlust. Selle **aruande koostamise ajal ei olnud veel kõikide uuringus osalenud riikide tulemusi avaldatud**. Teiste riikide võrdlus on tehtud järgmiste riikide koondtulemusega: Austria, Tšehhi, Küpros, Saksamaa, Ungari, Läti, Norra, Portugal, Slovakkia. Aruande koostamise hetkel ei olnud veel kättesaadavad Bulgaaria, Horvaatia, Kreeka, Iirimaa, Itaalia, Malta, Rumeenia ja Sloveenia tulemused.

Uuringu tellis Haridus- ja Teadusministeerium ning teostas Saar Poll OÜ koostöös Norstat Eesti AS-ga. Saar Poll OÜ vastutas kogu uuringu läbiviimise eest, sh küsimustiku tõlke, valimi, küsitluskeskkonna testimise, andmebaasi kontrolli, lahtiste küsimuste kodeerimise, küsitlustulemuste arvutamise, kaalumise ja aruande kirjutamise eest. Norstat Eesti AS ülesandeks oli küsitluskeskkonna tööde koordineerimine. Uuringu läbiviimisel tehti vilistlaste kontaktide hankimiseks koostööd kõikide Eesti kõrgkoolidega, keda uuringu teostajad tänavad suure abi eest.

¹ Kättesaadav: https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/htm_aruanne_v3.pdf.

² Kättesaadav: https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/vil2015_aruanne.pdf.

METOODIKA

Uuringu sihtrühmaks on Eestis kõigi kõrghariduse omandamist võimaldavate õppeasutuste kõigi kõrgharidusastmete lõpetajad õppeaastatel 2016/2017 ja 2020/2021. **Valimisse kuulus 17 Eesti kõrgkooli**, sh seitse ülikooli ning 10 rakenduskõrgkooli (vt tabelit 1). Analüüsis käsitleti ühe grupina eraülikooli ja erarakenduskõrgkooli ning teise grupi moodustasid avalik-õiguslikud ülikoolid koos HTMi ja riigi poolt hallatavate rakenduskõrgkoolidega.

Uuring viidi läbi perioodil 14.11–19.12.2022. Üldkogumi suuruseks oli 19 200 vilistlast, kellest vastas 3616. Välisüliõpilasi oli vastajate seas 9% (323 vastajat). Kokku saadi ülikoolidelt 18 836 unikaalset kontakti, lisaks saatis üks kõrgkool ise vastajatele meilikutseid (ca 100). Vastamise määraks kujunes 19%.

Uuring viidi läbi **veebiküsitlusena**, kasutades selleks *Confermit* küsitlustarkvara. Esimesed kutsed uuringus vastamiseks läksid välja 14.11.2022, esimene meeldetuletus saadeti 22.11.2022, järgmised 30.11, 08.12, 09.12 (osaline) ja viimane 14.12.2022. Vastamise määra tõstmiseks loositi kõigi ankeedi lõpuni täitnute vahel välja 40 kinkekaarti, millest igaühe väärtus oli 50 EUR.

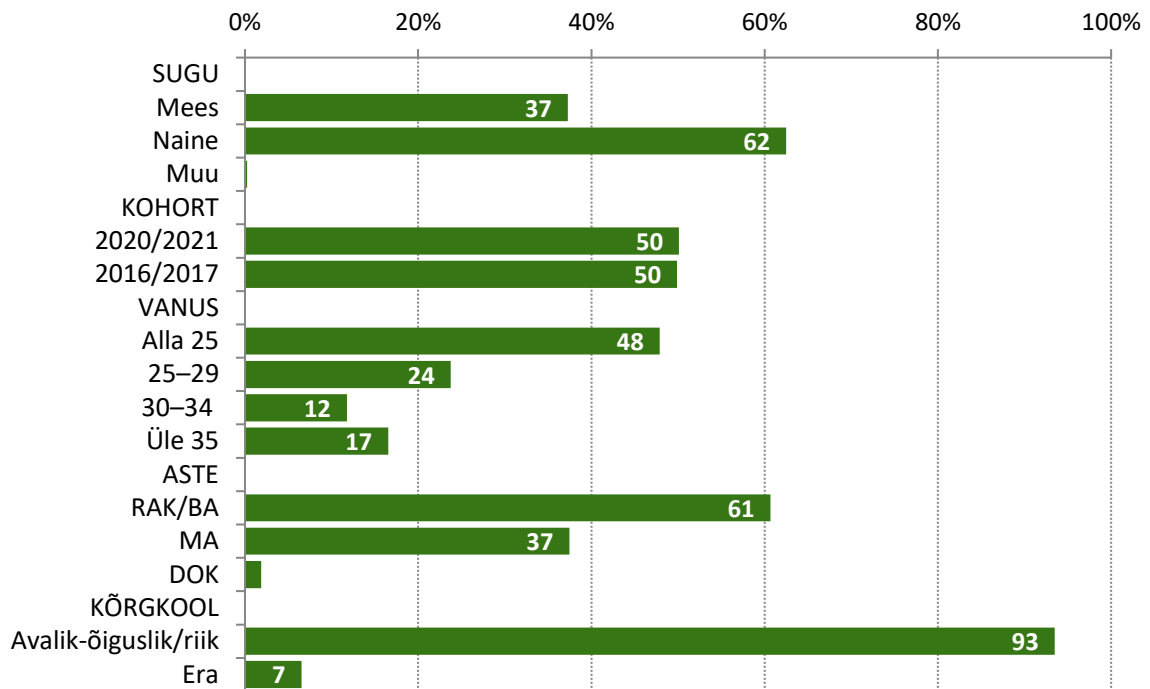
Tabel 1. Uuringus osalenud kõrgkoolid ja vastajate arv

ÕPPEASUTUSE TÜÜP	KÕRGKOOL	Vastanute arv
Avalik-õiguslikud ülikoolid	Tartu Ülikool	1106
	Tallinna Tehnikaülikool	763
	Tallinna Ülikool	615
	Eesti Maaülikool	215
	Eesti Kunstiakadeemia	82
	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	54
Eraülikool	Estonian Business School	91
Erarakenduskõrgkoolid	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	125
	Kõrgem Usuteaduslik Seminar	10
	Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar	10
Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavad rakenduskõrgkoolid	Tallinna Tehnikakõrgkool	190
	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	115
	Tartu Tervishoiu Kõrgkool	109
	Eesti Lennuakadeemia	30
	Kõrgem Kunstikool Pallas	24
Teised riigi rakenduskõrgkoolid	Sisekaitseakadeemia	68
	Kaitseväe Akadeemia	9
KOKKU		3616

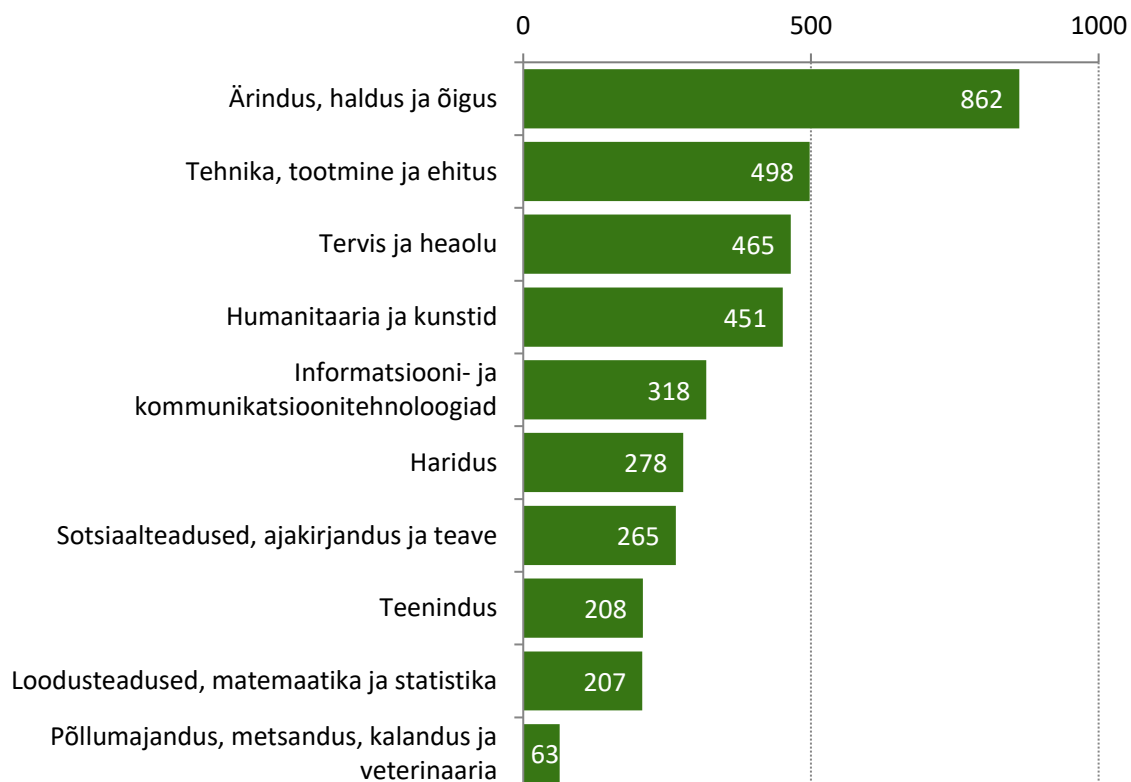
Suurendamaks küsitluse tulemuste esinduslikkust³ kaaluti andmed kõrgkooli, õppevaldkonna, vastaja soo, vanuse ja kohordi tunnuste alusel vastavalt Eurograduate konsortsiumi nõuetele.

³ Juhul kui valimi ja üldkogumi proportsioonid on juhuvalimi korral ligilähedaselt samad (ja kõikse valimi puhul täpselt samad), siis peegeldavad valimi põhjal leitud vastused üldkogumi hinnanguid. Selline olukord kehtib aga

Joonis 1. Vastajate taustaandmed (%) (N=3616)

Joonis 2. Õppevaldkondade jagunemine (Vastajate arv, N=3616)

vaid juhul, kui valimi vastamismäär oleks 100%, mis realses küsitlussituatsioonis ei ole üldjuhul saavutatav ning tingib andmete kaalumise vajaduse.

UURINGU PÕHITULEMUSED

Uuringu tulemused on kirjeldatud **viies sisulises peatükis**, mis on väga erineva mahuga. Esimeses peatükis antakse ülevaade eriala ja kõrgkooli valiku põhjustest ning teises tehakse tagasivaade kõrgkooliõpingutele, analüüsidest nii eri õpetamisega seotud aspekte kui vilistlaste rahulolu kõrgkoolidega. Kolmandas peatükis käsitletakse töötamist, sealhulgas, kus vilistlased töötavad, nende töökoormust, sissetulekuid, rahulolu tööga, töö seotust õpitud erialaga ja tööks vajalikke oskusi. Aruande lõpetavad põgusad ülevaated vilistlaste liikuvusest peale õpingute lõpetamist ja vilistlaste vanemate haridustaustast.

1. Eriala ning kõrgkooli valiku põhjused

Eriala ning kõrgkooli valik on tulevaste tudengite jaoks oluline otsus, mida võivad mõjutada nii isiklikud, sotsiaalsed kui majanduslikud tegurid. Esmalt on käsitletud küsitletud kõrgkoolide vilistlaste hinnanguid erinevate tegurite mõju kohta nende eriala ja kõrgkooli valikule, võrreldes neid ühtlasi hinnangutega varasemates⁴ vilistlasuuringutes (vt joonist 3).

Selle uuringu tulemused kinnitavad, et kõige **peamiseks eriala valikut tinginud teguriks** on ülekaalukalt **isiklik huvi valdkonna või eriala vastu**. Huvi pidas oluliseks või väga oluliseks 96–97% vastanutest ning selles osas ei ole võrreldes varasemate vilistlaste uuringutega mingeid muutusi toimunud. Teiseks kõrgkooli ning eriala valikut mõjutanud teguriks on töö leidmise võimalus, mida pidas väga oluliseks või oluliseks juba märksa vähem vilistlasi – sõltuvalt uuringu läbiviimise aastast 71–74% vilistlastest.

2020/2021. õppeaasta lõpetajate jaoks oli mõnevõrra olulisemaks valikukriteeriumiks kooli asukoht (65%) ja soov õpingute-eelse tööga seotud erialal kvalifikatsiooni tõsta (46%).

Kõige **väiksem mõju valikuprotsessis on olnud karjäärinõustamisel**, vaid iga kümnes vilistlane tõi seda mõjurina välja. Karjäärinõustamist, mille tulemusel sündis otsus valida just see eriala mainisid aga kolmandik (33%) välisvilistlastest. Samuti ei ole väga suur mõju olnud teiste inimeste soovitusel. Selle teguri olulisus näitab ajas ka väikest kahanemistrendi. 2015. aasta vilistlastest pidas soovitusi oluliseks mõjuriks 26%, 2020/2021. õppeaasta kohordis 20%.

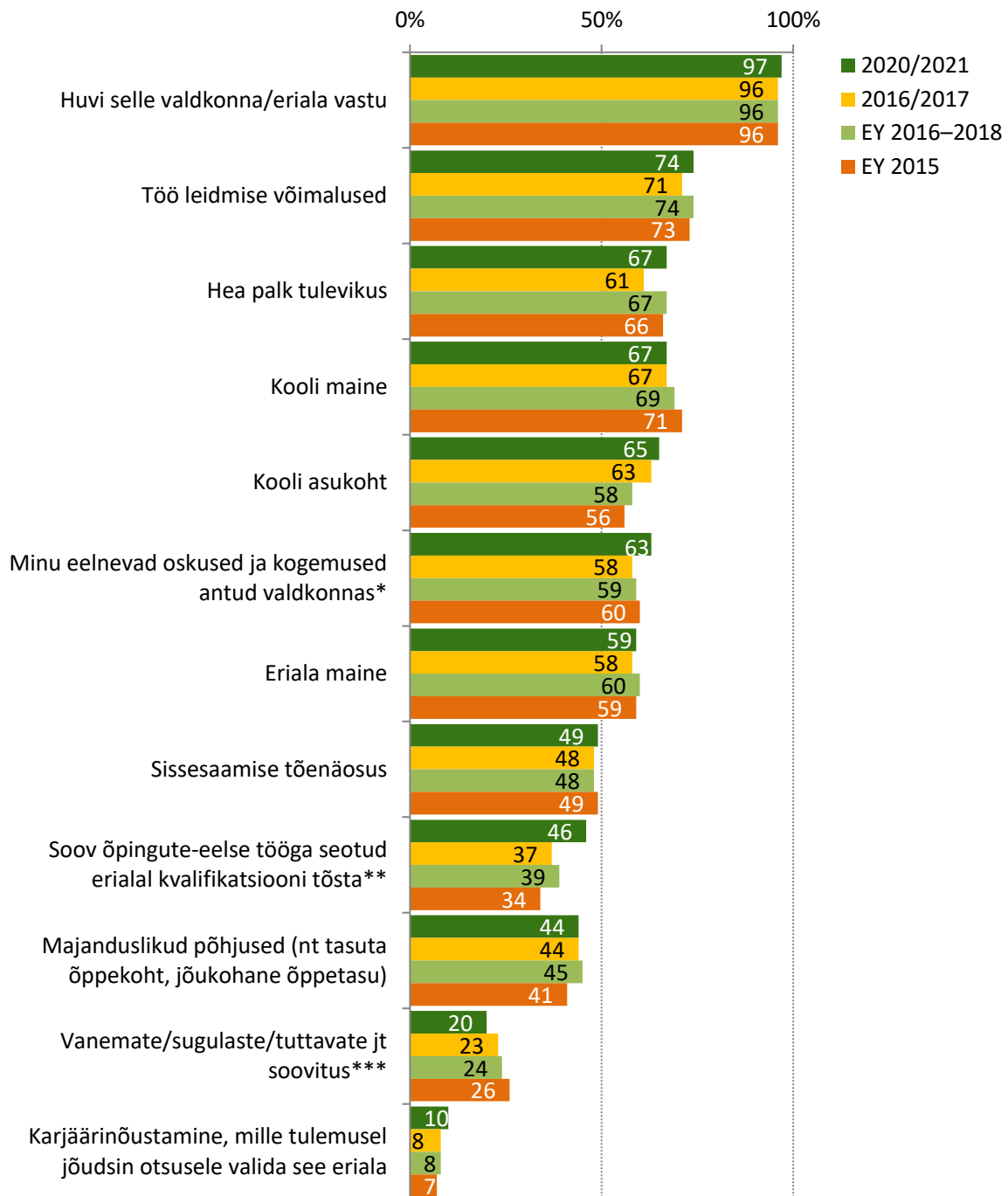
Analüüsidest kahe küsitletud kohordi vastuseid koos⁵, siis head palka tulevikus tõid enam välja meesvilistlased (72%, naistest 59%). Doktorite ja magistrite jaoks mängis eriala valiku juures rolli nende eelnevad oskused ja kogemused antud valdkonnas (vastavalt 85% ja 71%) ning soov oma õpingute-eelse tööga seotud erialal kvalifikatsiooni tõsta (vastavalt 60% ja 55%). Samuti olid erakõrgkoolides õppinute jaoks need kaks põhjust olulisemad võrreldes avalik-õiguslike ülikoolidega ja riigi rakenduskõrgkoolidega – eelnevad oskused ja kogemused antud valdkonnas oli oluline 73% erakõrgkoolide vilistlaste ning 59% avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide vilistlaste jaoks. Soov oma õpingute-eelse tööga seotud erialal kvalifikatsiooni tõsta oli oluline 58% erakõrgkooli

⁴ Siin ja edaspidi mõeldakse varasemate uuringute all Ernst & Young'i (EY) poolt läbiviidud Eesti kõrgkoolide 2016.–2018. ja 2015. aasta vilistlaste uuringuid.

⁵ Selles uuringus analüüsitaksegi üldjuhul kahe küsitletud kohordi vastuseid koos, juhul kui ei ole märgitud teisiti.

vilistlastele, avalik-õiguslikus ülikoolis ja riigi rakenduskõrgkoolis õppinutest väitsid sama vaid 40%. Ilmselt erakõrgkooli kasuks otsustanud tegid paljuski just oma tööga seotud teadliku eriala valiku. Nende jaoks ei olnud olulised ka majanduslikud argumendid (tasuta õppekoht, jõukohane õppetasu); vaid 14% märkis, et majanduslikud põhjused on olulised, seevastu avalik-õiguslikes ülikoolides ja riigi rakenduskõrgkoolis õppinutest 46%. Majanduslikke põhjuseid eriala ja õppeasutuse valikul rõhutasid aga välisvilistlased (69%).

Joonis 3. Kui oluline mõju oli järgmistel teguritel Teie eriala ja kõrgkooli valikul? Palun hinnake kõiki toodud väiteid. (Väga + pigem oluline vastuste %, 2020/2021: N=1812; 2016/2017: N=1804; 2016–2018: N=4949; 2015: N=2528)

* Varasemalt: Minu eelnev tugevus antud valdkonnas.

** Varasemalt: Soov õpingute-eelsele ametikohale lähedasel erialal kvalifikatsiooni tõsta.

*** Varasemalt: Vanemate/sugulaste/tuttavate, õpetajate jt soovitus.

Analüüsid eriala valiku põhjuseid **õppevaldkondade kaupa** ning jättes kõrvale huvi, mis on valdavaks motivaatoriks kõikide erialade valiku juures, saab esile tuua huvitavaid erisusi. **Bakalaureuse- ja rakenduskõrghariduseõppe vilistlaste** vastustest selgub, et eelnevad oskused ja kogemused antud valdkonnas oli ajendiks eelkõige humanitaaria ja kunstide valdkonna vilistlaste jaoks (75%) ning selgelt vähem ajendasid töö leidmise võimalused (39%) ja hea palk tulevikus (29%). Viimased kaks argumenti olid aga erialavalikul ülioluliseks teguriks informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia puhul: töö leidmise võimalusi mainis 90% ja head palka tulevikus 93% IKT vilistlastest. Eriala maine oli seevastu märkimisväärselt olulisem ärimise, halduse ja õiguse õppe kasuks otsustanute jaoks (72%).

Humanitaaria ja kunstide **magistriõppe vilistlased** tõid välja täpselt samu argumente, mis kõrghariduse esimese astme lõpetanud. Nende erialavaliku tingisid eelnevad oskused ja kogemused (85%), ning töö leidmise võimalusi mainis 47% ja head palka tulevikus vaid 25% vastajatest. Heale palgale tulevikus viitasid keskmisest enam informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia (84%) ning tehnika, tootmise ja ehituse (82%) magistriõppe vilistlased. IKT valdkonna lõpetajad tõid keskmisest enam esile veel soovi õpingute-eelse tööga seotud erialal kvalifikatsiooni tõsta (72%) ja majanduslikke põhjuseid (61%). Tervise ja heaolu magistriõppe vilistlased mainisid võrreldes teiste valdkondadega enam kellegi teise soovitusi valida just see eriala (30%) ning ka kõrgkooli sissesaamise tõenäosust (57%).

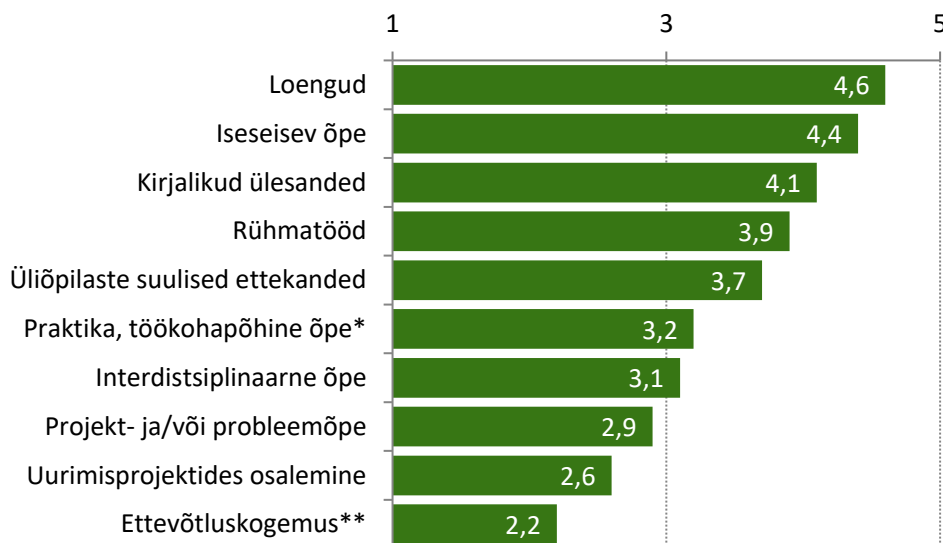
2. Tagasivaade õpingutele

Õppe osas uuriti vastajatelt, mil määral oli nende lõpetatud õppekaval kasutusel erinevaid õpetamis- ja õppimisviise (vt joonist 4).

Ootuspäraselt rakendati enamikes õppekavades loenguid ja iseseisvat õpet ning õpe sisaldas ka kirjalike ülesannete tegemist. Oluliselt vähem saadi kõrgkoolist ettevõtluskogemust (nt projektid või seminarid ettevõtetes, idufirmade mentorlusprogrammid, ettevõttekülastused) ning osaleti uurimisprojektides.

Joonis 4. Mil määral rakendati Teie õppekavas järgmisi õpetamis- ja õppimisviise?

5 – väga suurel määral, 1 – üldse mitte, KESKMINE

* Õppekava ametliku osana.

** Nt projektid või seminarid ettevõtetes, idufirmade mentorlusprogrammid, ettevõttekülastused.

Uurimisprojektides osalemist mainisid enam erakõrgkoolide tudengid. Lisaks tehakse erakõrgkoolides rohkem rühmatöid ja esitlusi, rakendatakse projekt- ja/või probleemõpet. Suur erisus võrreldes avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolidega on just kõige vähem äramärkimist saanud ettevõtluskogemuse osas – erakõrgkoolide vilistlased said seda õppe raames selgelt enam. See on loogiline tulem, kuivõrd erakõrgkoolid pakuvadki eeskätt majandusõpet.

Eesti keeles õppinud töid rohkem esile uurimisprojektides osalemist, interdistsiplinaarset-, projekt- ja/või probleemõpet ning ka ettevõtluskogemuste saamist. Inglisekeelsetes õppekavades on veidi enam praktilist poolt: praktikat ja töökohapõhist õpet. Küsitletud kohortide võrdluses suuri erisusi ei ilmnenud, vaid projekt- ja/või probleemõpet töid rohkem esile hiljem lõpetanud vilistlased.

Võrreldes teiste riikidega on Eesti kõrgkoolide vilistlaste hinnangud kõikide õpetamis- ja õppimisviiside osas veidi kõrgemad. Silma hakkab, et just praktilisemat laadi tegevuste osas on Eesti kõrgkoolid teistest paremad tulemused saanud: Eesti kõrgkoolide vilistlased on teinud võrreldes välismaa kõrgkoolidega enam rühmatöid, osalenud uurimisprojektides ning õppekavas on sisaldunud praktika või töökohapõhine õpe.

Tabel 2. Mil määral rakendati Teie õppekavas järgmisi õpetamis- ja õppimisviise?

5 – väga suurel määral, 1 – üldse mitte, KESKMINE

	EESTI	TEISED RIIGID ⁶	ASTE			KOOL		ÕPPEKEEL		KOHORT	
			BA/RAK	MA	DOK	AVALIK- ÕIGUSLIK/RIIK ⁷	ERA	EESTI	INGLISE	2020/ 2021	2016/ 2017
Loengud	4,6	4,4	4,7	4,6	3,7	4,6	4,6	4,4	4,7	4,6	4,7
Rühmatööd	3,9	3,5	3,8	4,0	2,8	3,9	4,2	4,1	3,9	4,0	3,8
Uurimisprojektides osalemine	2,6	2,2	2,6	2,6	3,6	2,6	3,0	3,1	2,6	2,7	2,6
Praktika, töökohapõhine õpe	3,2	2,6	3,4	3,0	2,8	3,2	3,2	2,8	3,3	3,3	3,2
Projekt- ja/või probleemõpe	2,9	3,0	2,9	3,0	2,9	2,9	3,6	3,5	2,8	3,1	2,8
Kirjalikud ülesanded	4,1	3,9	4,1	4,2	3,9	4,1	4,3	4,1	4,1	4,2	4,1
Üliõpilaste suulised ettekanded	3,7	3,6	3,7	3,8	3,8	3,7	4,2	4,0	3,7	3,8	3,7
Iseseisev õpe	4,4	4,2	4,3	4,4	4,6	4,3	4,5	4,2	4,4	4,4	4,3
Interdistsiplinaarne õpe	3,1	2,8	3,0	3,1	3,3	3,0	3,1	3,4	3,0	3,1	3,0
Ettevõtluskogemus	2,2	2,1	2,2	2,1	2,0	2,1	3,2	2,7	2,1	2,2	2,1

Eraldi küsimus oli uuringus **veebiõppe** kohta – palju oli õppesse integreeritud veebikursusi enne ja peale pandeemiat (vt joonist 5).

Tulemused näitavad, et **enne koroonapandeemiat viidi veebi teel õpet läbi väga minimaalselt** ja sarnane oli olukord kõikides Eesti kõrgkoolides.

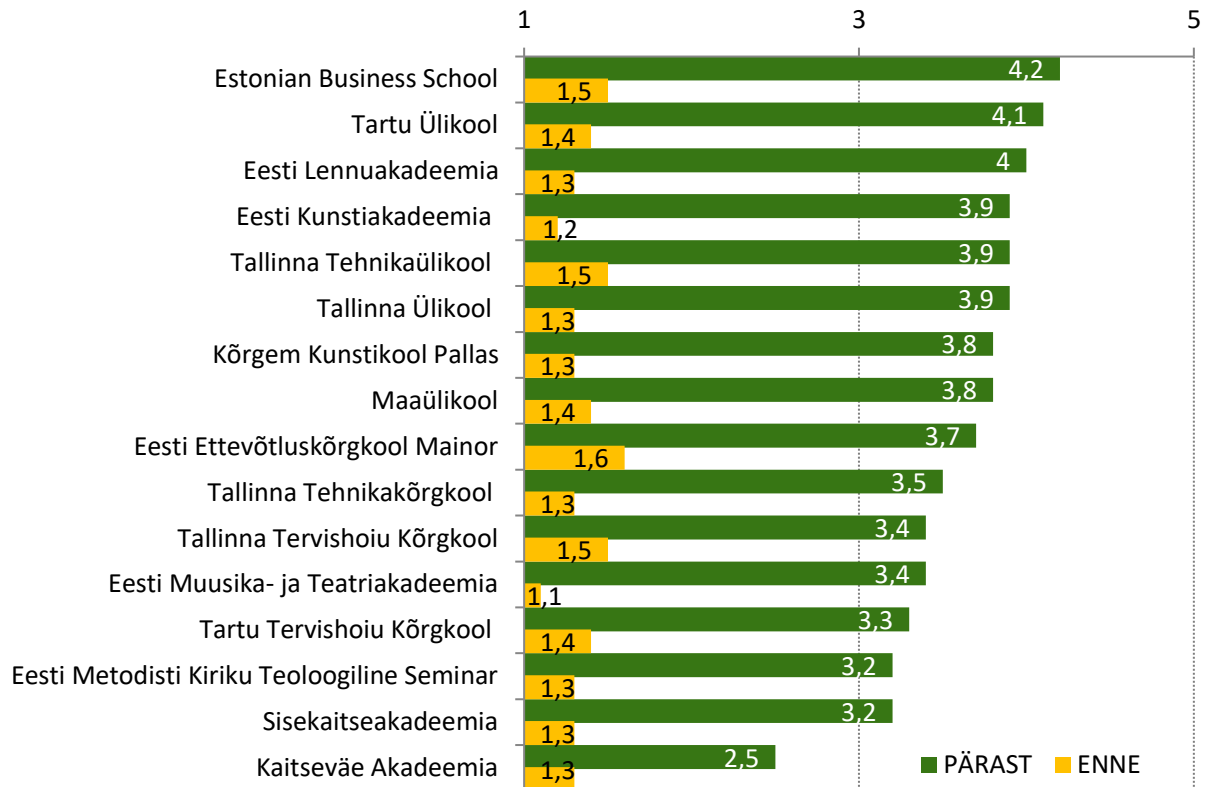
Peale pandeemiat rakendati veebiõpet vähemalt mingis mahus kõikides Eesti kõrgkoolides. Keskmisest enam märkisid veebiõppe mahtu peale viiruskriisi EBSi, TÜ ja Lennuakadeemia vilistlased. Selgelt kõige väiksem on veebiõppe osa Kaitseväe Akadeemias. Loomulikult on osades õppevaldkondades veebiõppele lihtsam üle minna ning teistes on see tulenevalt õppe iseloomust kas väga keerukas kui mitte võimatu. Enne koroonapandeemiat oli veebikursusi rohkem informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia õppevaldkonnas (keskmine 1,8). Peale COVID-19 pandeemiat pakuti veebiõpet võrdselt IKT ning sotsiaalteaduste, ajakirjanduse ja teabe valdkonnas (keskmine 4,2) ning oluliselt vähem põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja veterinaaria õppes (keskmine 3,4).

⁶ Teiste Eurograduate (EG) uuringus osalenud riikide (v.a Eesti) keskmine näitaja. NB: siin ja edaspidi tuleb arvestada, et EG osalenud riikide tulemustes on arvestatud kõrghariduse esimese ja teise astme lõpetanute tulemustega, Eesti tulemused kajastavad ka doktoriõppe lõpetanuid.

⁷ Siin ja edaspidi on avalik-õiguslikud ülikoolid koos HTMi ja riigi poolt hallatavate rakenduskõrgkoolidega.

Joonis 5. Kui palju kursusi viidi hinnanguliselt läbi veebis enne ja pärast COVID-19 pandeemiat?

5 – kõik, 1 – mitte ühtegi, KESKMINE

* ENNE – vastamisel peeti silmas perioodi enne COVID-19 pandeemiat (ehk enne märtsi 2020); vastasid mõlemad kohordid (N=3616); PÄRAST – vastamisel lähtuti COVID-19 pandeemia aegsest perioodist (alates 2020. a märtsist), vastas ainult 2020/2021 kohort (n=1812).

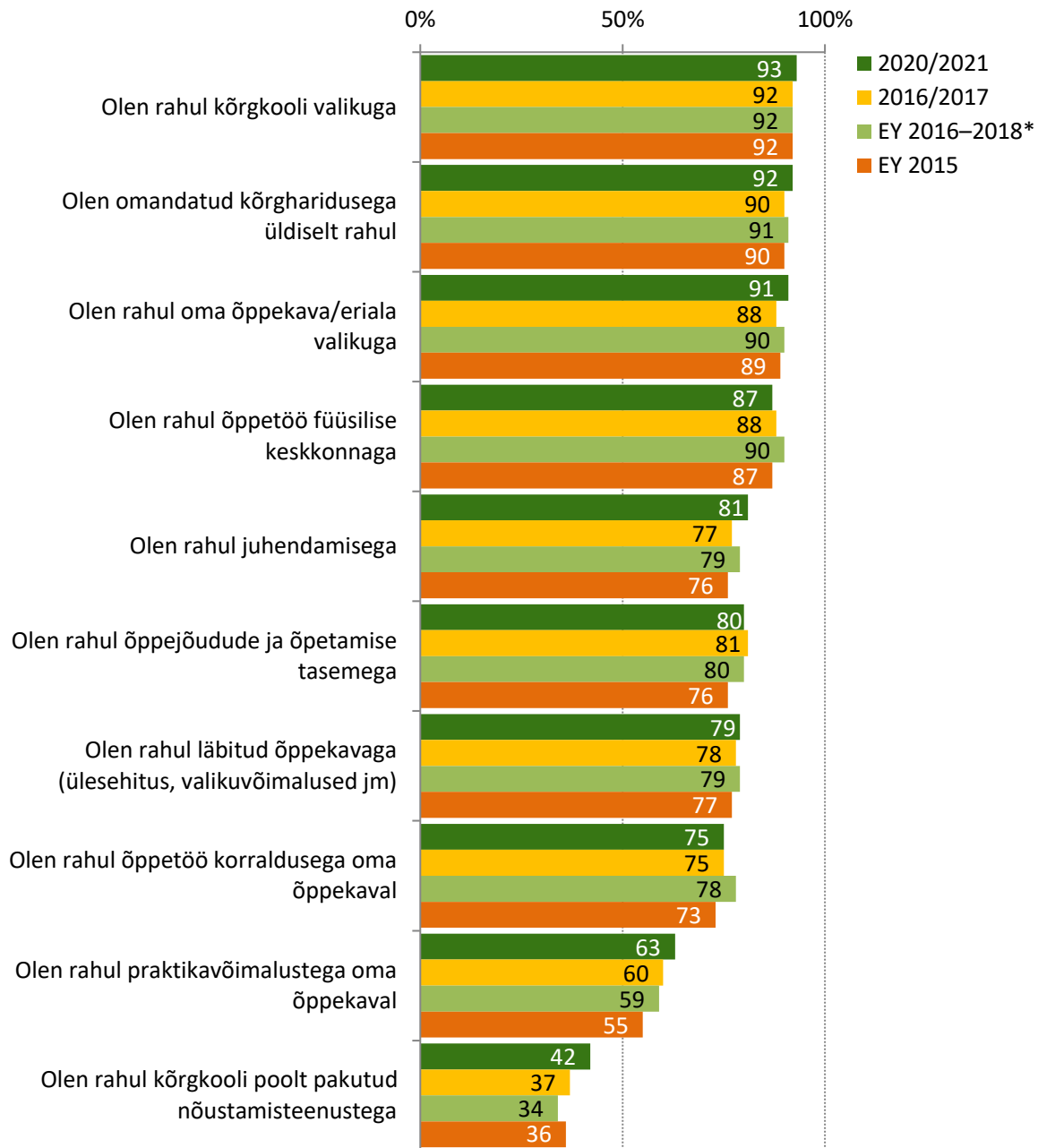
RAHULOLU ÕPINGUTEGA

Järgnevalt vaatleme vilistlaste rahulolu kõrgkoolide tegevuste või nende poolt pakutud võimalustega ning vilistlase enda isiklike valikutega. Vilistlaste hinnangud rahulolule oma endise kõrgkooliga seotud teguritega on välja toodud joonisel 6.

Üldiselt on rahulolu kõrgkooli õpingutega vilistlaste seas kõrge, seda nii kõrgkooliga, omandatud haridusega üldiselt kui valitud erialaga. Murekohaks on vaid praktikavõimalused ja nõustamisteenused. Nende kahe osas ilmnisid ka kõige suuremad erisused vastajate lõigetes (vt allpool). Ajaline võrdlus näitab, et nõustamisteenus on võrreldes varasemaga vähesel määral paremaks muutunud. Samuti praktikavõimalustele antud hinnangud on aastate jooksul näidanud positiivset nihet. Kõikide teiste vastuste osas aastate võrdluses väga olulisi erisusi ei ilmnenu. Seejuures ei olnud lahknemusi ka topeltküsitlitud⁸ kohordi vastustes: vilistlaste rahulolu ei ole muutunud viie aastaga, see on kas täpselt sama või on erinevused vaid 1–2 protsendipunkti (v.a nõustamisteenuse osas, kus on 3 protsendipunktiline erisus).

⁸ 2016.–2018. aasta vilistlasuuring küsitles sama kohorti, mis käesolev uuring.

Joonis 6. Mil määral Te nõustute igaühega järgmistest väidetest? (Nõustun täiesti + pigem nõustun vastuste %, N=3616; EY 2016–2018*: N=4245; EY 2015: N=2359)

* EY 2016–2018 vastused kajastavad vaid koduvilistlaste hinnanguid⁹.

Kõrgkooli poolt pakutud nõustamisteenuste osas, millega rahulolu oli kõige väiksem, olid kriitilisemad naisvilistlased (37% olid rahul vs. 45% meestest). Mõnevõrra enam on nõustamisteenusega rahul välisvilistlased (55% rahul, koduvilistlastest 38%). Välisvilistlased leiavadki sagedamini tee nõustaja/välisüliõpilaste koordinaatori juurde ning on nõustamisega enam rahul; koduvilistlased kasutavad nõustamisteenuseid tagasihoidlikumalt ja on ka vähem rahul. Paremini toimib kõrgkooli poolt pakutav nõustamisteenus erakõrgkoolides, pooled (50%) sealsetest vilistlastest on teenusega rahul, avalik-õiguslikes ülikoolis ja riigi rakenduskõrgkoolis õppinutest 39%. Praktikavõimalustega on selgelt enam rahul koduvilistlased (63%, välisvilistlastest 47%). Vanuse kasvades suureneb rahulolu

⁹ Koduvilistlasi oli EY 2016–2018 uuringus 4666 ja välisvilistlasi vaid 283, nende puudumine ei muuda üldpilti.

nii läbitud õppekavaga (ülesehitus, valikuvõimalused jm) kui õppetöö korraldusega oma õppekaval; kõige enam on nendega rahul üle 35- aastased vilistlased. Doktoriõppe lõpetanute jaoks on probleemkoht juhendamine – kuigi kaks kolmandikku on sellega rahul, siis kolmandik mitte.

Valitud õpingutega rahulolu tegurite hinnanguid vaatleme ka **kõrgkoolide lõikes**, kodeerides vastusevariandid skaalale 1–4. Tabel 3 sisaldab statistikat kõrgkoolidest, kus vastajaid oli üle 100. Välja toodud teguritest jäävad hinnangud madalaimaks rahulolus õppejõudude ja õpetamise tasemega, mis varieerub samas kooliti suhteliselt vähe – vahemikus 2,9 kuni 3,1. Veidi kõrgem on rahulolu omandatud kõrgharidusega üldiselt, varieeruvusega kooliti 3,2–3,5. Kõrgeimad hinnangud sai rahulolu kõrgkooli valikuga, varieerudes 3,2 ja 3,6 vahel.

Tabel 3. Keskmine hinnang valitud rahuloluteguritele üle saja vastajaga kõrgkoolide lõikes

4 – nõustun täiesti, 1 – ei nõustu üldse, KESKMINE

KÕRGKOOL	Olen rahul kõrgkooli valikuga	Olen rahul õppejõudude ja õpetamise tasemega	Olen omandatud kõrgharidusega üldiselt rahul
Tartu Ülikool	3,6	3,0	3,4
Tallinna Tehnikaülikool	3,5	2,9	3,3
Tallinna Ülikool	3,4	3,1	3,4
Eesti Maaülikool	3,3	2,9	3,2
Tallinna Tehnikakõrgkool	3,4	3,0	3,3
Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	3,2	3,1	3,4
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	3,4	3,0	3,5
Tartu Tervishoiu Kõrgkool	3,5	2,9	3,5
KÕIKIDE KOOLIDE KESKMISTE KESKMINE ¹⁰	3,5	3,0	3,3

Alla 100 vastajaga kõrgkoolide rahulolunäitajate tõlgendamisse tuleb suhtuda oluliselt ettevaatlikumalt, keskmised tabelis 4 võivad olla tugevamalt mõjutatud üksikutest ekstreemsetest hinnangutest. Keskmiste hinnangute varieeruvus on oluliselt laiem kui suurte koolide puhul. Valitud teguritest hinnatakse kõrgemalt rahulolu kõrgkooli valikuga (3,2–4) ja omandatud kõrgharidusega üldiselt (3,2–4), veidi madalamalt hinnati rahulolu õppejõudude ja õpetamisega (3,0–3,8).

¹⁰ Kõik kõrgkoolid, sh alla 100 vastajaga kõrgkoolid.

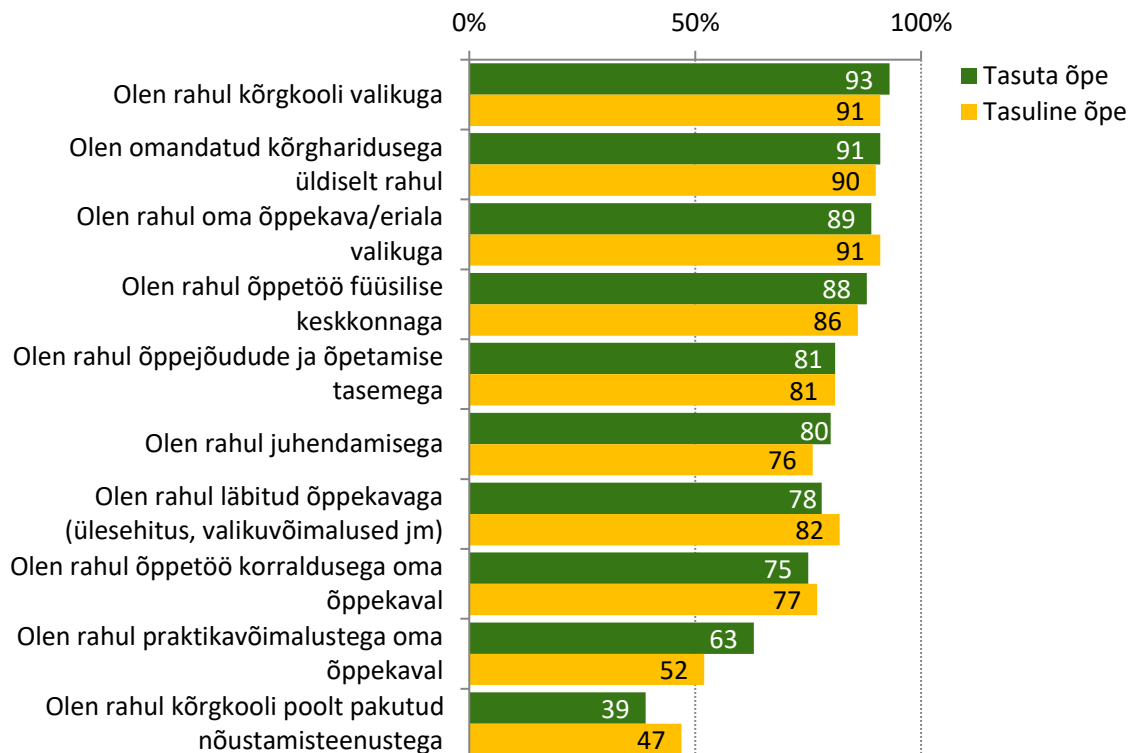
Tabel 4. Keskmine hinnang valitud rahuloluteguritele alla 100 vastajaga kõrgkoolide lõikes

4 – nõustun täiesti, 1 – ei nõustu üldse, KESKMINE

KÕRGKOOL	Olen rahul kõrgkooli valikuga	Olen rahul õppejõudude ja õpetamise tasemega	Olen omandatud kõrgharidusega üldiselt rahul
Estonian Business School (n=91)	3,4	3,0	3,5
Eesti Kunstiakadeemia (n=82)	3,5	3,0	3,2
Sisekaitseakadeemia (n=68)	3,3	3,0	3,2
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (n=54)	3,2	3,0	3,3
Eesti Lennuakadeemia (n=30)	3,8	3,1	3,6
Kõrgem Kunstikool Pallas (n=24)	3,6	3,1	3,5
Kõrgem Usuteaduslik Seminar (n=10)	3,6	3,8	3,8
Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar (n=10)	4,0	3,6	4,0
Kaitseväge Akadeemia (n=9)	3,6	3,1	3,2

Eraldi on selles aruandes vaadeldud **riigieelarvelisel ja riigieelarvevälisel** ehk tasuta ja tasulisel õppekohal õppinute hinnanguid läbitud õppele (vt joonist 7). Selgub, et **suuri erisusi** tasuta ja tasulisel õppekohal õppinud vilistlaste hinnangutes õppega rahulolu osas **ei ole**. Vaid praktikavõimaluste osas nurisevad tasulisel õppekohal õppinud enam (52% on rahul, tasuta 63%) ning kooli poolt pakutud nõustamisteenusega on veidi enam rahul tasulisel õppekohal õppinud vilistlased (47%, tasuta õppekohal õppinutest 39%).

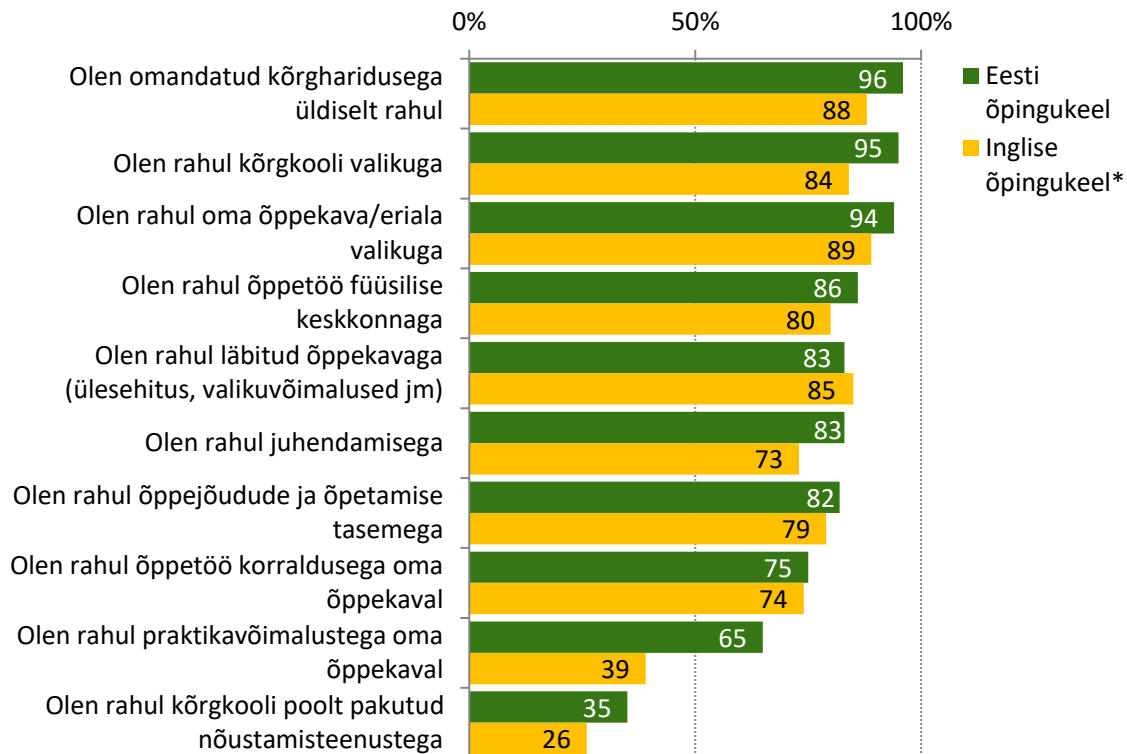
Joonis 7. Mil määral te nõustute igapäevaga järgmistest väidetest? (Nõustun täiesti + pigem nõustun vastuste %; RE vilistlased, n=3081 ja REV vilistlased, n=500¹¹)

¹¹ Arvesse tuleb võtta, et neist 151 on välisüliõpilased.

Teiseks spetsiifiliseks vilistlastegrupiks, kelle rahulolu selles uuringus vaadeldakse, on 2020/2021. õppeaasta **magistriõppe koduvilistlased eristatuna õppekeele alusel** (vt joonist 8). Eesti magistriõppe vilistlasi oli selles kohordis kokku 575, kellest 506 õppisid eesti keeles ja 69 inglise keeles.

Joonis 8. Mil määral Te nõustute igaühega järgmistest väidetest? (Nõustun täiesti + pigem nõustun vastuste %, 2020/2021. õppeaasta magistriõppe koduvilistlased, n=575)

* NB: Väike vastajate arv (n=69), tulemused ei pruugi olla statistiliselt olulised.

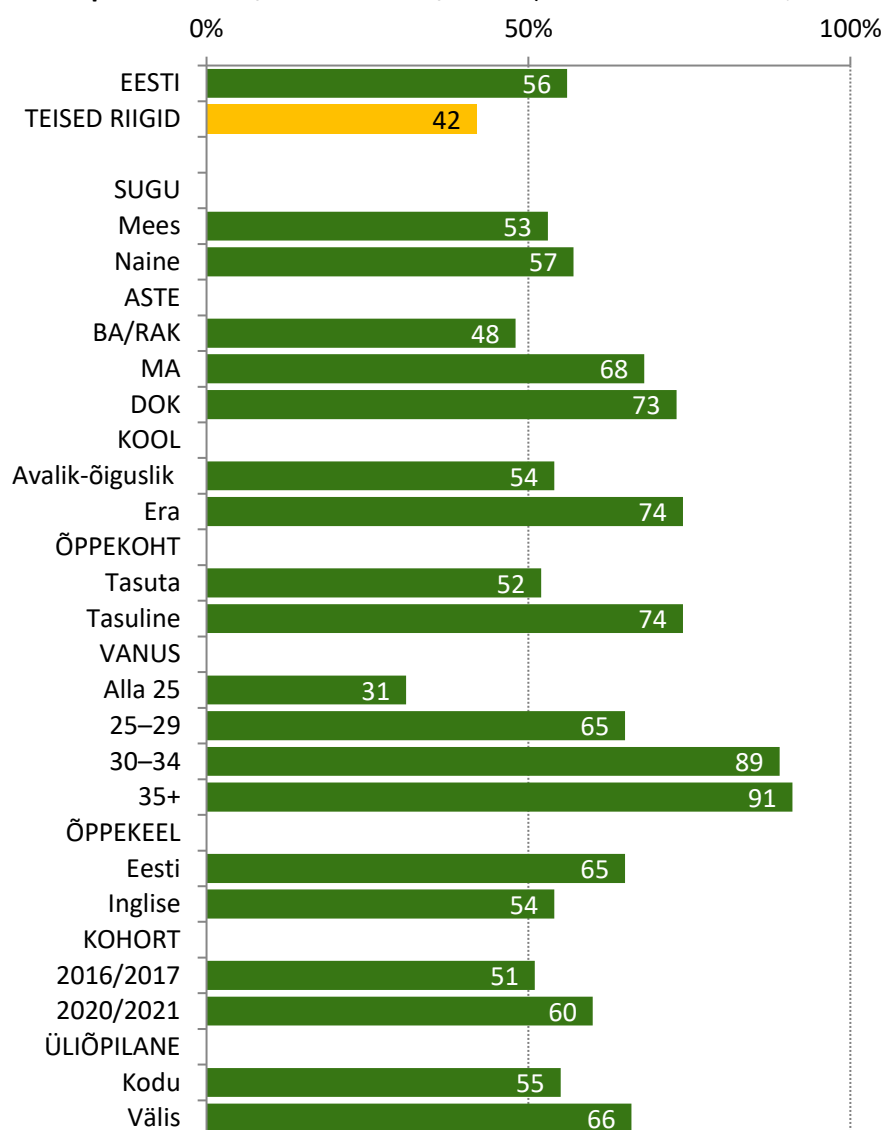
Tulemused näitavad, et Eesti keeles õppinud magistrid olid enam rahul nii mõnegi õpet puudutava aspektiga: oma kõrgkooli valikuga (95%, inglise keeles õppinutest 84%), seal pakutud juhendamisega (83%, inglise keeles õppinutest 73%), aga eriti suur lahknevus tuli esile praktikavõimalustega oma õppekaval (65% on rahul, inglise keeles õppinutest vaid 39%).

3. Töötamine

Üheks kõrghariduse omandamise eesmärgiks on ette valmistada üliõpilasi tööturu jaoks. Seega on kõrghariduspoliitika kujundamisel vajalik teada, kuidas kujuneb vilistlaste karjäär pärast akadeemiliste õpingute lõpetamist. Selles alapeatükis antakse ülevaade kõrgkoolide lõpetajate töökoha leidmise protsessist ning nende praeguse ametialase tegevuse ja varasemate akadeemiliste õpingute vahelistest seostest. Lisaks käsitletakse vilistlaste töökoormust, ameteid ja palgataset. Esmalt vaatleme töötamist kolmes aspektis: töötamine juba enne kõrgkooli astumist, õpingute ajal ja peale lõpetamist.

TÖÖTAMINE ENNE ÕPINGUID

Joonis 9. Kas töötasite katkestusteta vähemalt poole aasta jooksul enne nende õpingute algust, mille lõpetasite 2016/2017 või 2020/2021? (Jaatavate vastuste %, N=3616)

Uuring näitab, et üle poole (56%) vilistlastest oli juba enne õpingute algust leidnud võimaluse **siseneda tööturule**, see on enam kui teistes uuringus osalenud riikides (42%) (vt joonist 9). Isegi enne kõrghariduse esimesel astmel õpinguid alustades on pea pooled vastajatest töötanud enam kui pool

aastat, alla 25-aastastest kolmandik. Erakõrgkoolide ja tasulisel õppekohal õppijatest kolm neljandikku (74%) omab vähemalt pooleaastast töökogemust. Valdkondade lõikes mainisid kõige sagedamini varasemat töökogemust hariduse, tervise ja heaolu (kumbki 59%) ning teeninduse (62%) kõrghariduse esimese astme lõpetanud.

Siinkohal tekib küsimus, kas ajalises mõõtmes on toimunud mingeid muutusi võrreldes varasemate Eesti vilistlasuuringute tulemustega. Varasemalt on meie vilistlasuuringutes töötamist enne õpinguid küll uuritud, aga küsimus on olnud märgatavalt vabamas sõnastuses – täpsustamata oli vastav töötamise periood¹². Seega võis vastaja ise otsustada, kas nt kuupikkune tööperiood klassifitseerub töötamisena või mitte. EY 2016–2018. aasta vilistlaste uuring näitas, et enne õppima asumist ja ka õpingute ajal töötas 57% ning 8% enne õpingute alustamist, kuid mitte õpingute ajal. Seega kokku 65% vilistlastest töötas enne õpingute algust. Kuna töötamise ajavahemik oli jäetud lahtiseks, on loogiline, et see tulemus on oluliselt suurem kui käesoleva uuringus küsitletud 2016/2017. õppeaasta vilistlaste 51% (neilt küsiti vähemalt pooleaastase katkestuseta töötamise kohta).

TÖÖTAMINE ÕPINGUTE AJAL

Edasi ühe Eestis paljudiskutreeritud teema juurde – üliõpilaste töötamine õpingute ajal (vt joonist 10), mis sageli venitab õppeprotsessi pikemaks ja nominaalajaga lõpetamine kannatab.

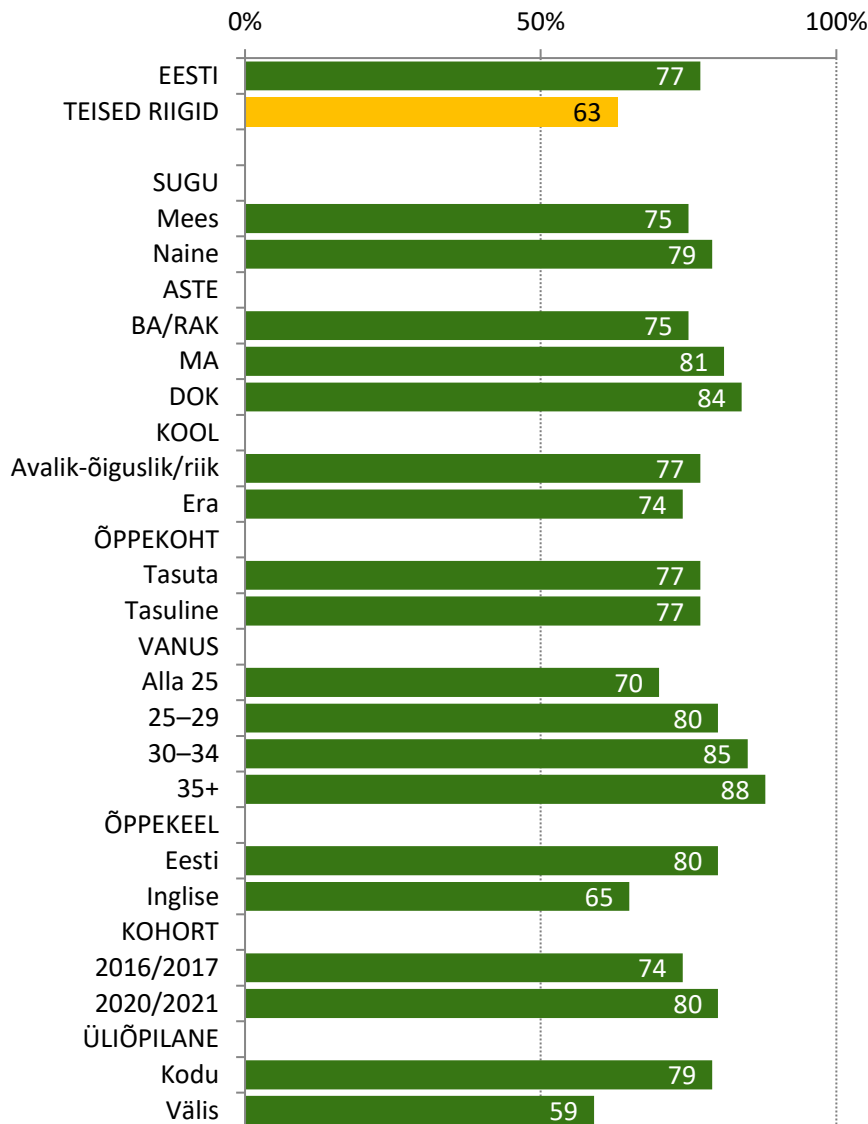
Tulemused näitavad, et **kolm neljandikku (77%) vilistlastest on teinud tasustatud tööd paralleelselt õpingutega**. Võrreldes teiste riikidega on töötamine õpingute ajal Eestis ka enam levinud. Käesoleva uuringu varasema kohordi tulemused on võrreldavad 2016.–2018. aasta vilistlasuuringu tulemitiga, mis näitas, et 71% vilistlastest töötas õpingute ajal.

Kõrghariduse astme kasvades suureneb ka töökäimine, sama kehtib vanuse kohta. Ka ajas on **töötamine õpingute ajal pigem kasvanud**: varasema kohordi vilistlastest töötas kooli ajal 74%, 2020/2021. õppeaasta vilistlastest 80%. Kas õpingute eest tudeng maksis või mitte, ei mängi töötamise osas rolli. Suuri erisusi pole ka selle osas, kas õpiti erakõrgkoolis või avalik-õiguslikus ülikoolis ja riigi rakenduskõrgkoolis. Võrreldes välisüliõpilastega käisid selgelt enam tööl aga Eesti oma üliõpilased. Keskmisest enam töötasid õpingute ajal hariduse (86%) ning tervise ja heaolu (84%) õppevaldkondade üliõpilased.

Kolmandik (32%) õpingute ajal töötanutest väitsid, et mõni **tasustatud töökogemus** oli **osa nende õppekavast**. Poolte (53%) doktorantide sõnul on nende töö ja õpingud ühendatud (mis on loogiline, sest aasta-aastalt on toimunud üleminek doktorant-nooremteadur süsteemile); inglisekeelsetel õppekavadel õppijaid väitsid sagedamini, et tasustatud tööd tehti ka õppe raames (42%, eesti keeles õppinutest 31%); hilisem kohort tervikuna tegi veidi enam tasustatud tööd õppe raames (36%, versus varasem 30%).

¹² Küsimus oli sõnastatud järgmiselt: Kas töötasite ...? a. Enne õppima asumist, kuid mitte õpingute ajal; b. Enne õppima asumist ja ka õpingute ajal; c. Õpingute ajal, kuid mitte enne õppima asumist; d. Ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal.

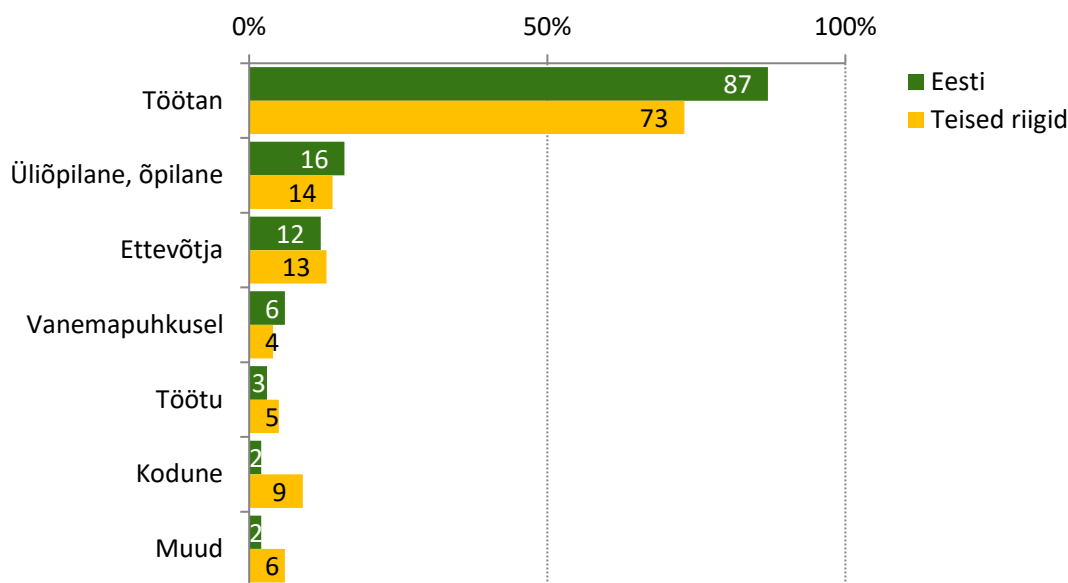
Joonis 10. Kas tegite õpingute ajal tasustatud tööd? (Jaatavate vastuste %, N=3616)

TÖÖTAMINE PEALE ÕPINGUID

Hinnates vilistlaste suundumist tööturule peale õpinguid, siis **valdav enamik (87%) vilistlasi on rakendunud tööturule** (vt joonist 11). See on täiesti asjakohane tulemus, kuna ei saa eeldada, et potentsiaalselt kõik lõpetanud osaleksid tööhõives. Erinevatel põhjustel on tavapäraselt teatud osa lõpetanutest tööturul igal ajahetkel mitteaktiivsed. Meie kõrgkoolide vilistlased on siiski rakendunud tööturul enam kui teistes võrdlusriikides. Siinkohal tuleb täpsustada, et vastaja võis valida kõik sobivad variandid kirjeldamaks oma praegust olukorda.

Joonis 11. Kuidas kirjeldaksite oma praegust olukorda? Palun valige kõik sobivad variandid. (% , N=3616)

*Küsimustikus oli ka vastusevariant kohustuslik ajateenistus või asendusteenistus: Eestis 0,1% ja teistes riikides 0,2%.

Edasiõppijaid ja ka ettevõtjaid on umbes samal määral kui teistes riikides. Eestis on vähem neid, kes kirjeldavad oma staatust märksõnaga „kodune“. 6% vilistlastest oli küsitlusperioodil vanemapuhkusel, seejuures 1% meestest ja 9% naistest. Kõrghariduse esimese astme lõpetanutest on uuringu läbiviimise ajal edasi õppimas umbes iga viies (22%), magistritest pea iga kümnes (8%). Erakõrgkoolide lõpetajate seas on proportsionaalselt enam iseendale töötajaid (24%, avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide lõpetajatest 12%). Hilisemas kohordis on enam edasiõppijaid: viiendik 2020/2021. õppeaasta lõpetajatest on uuringu hetkel oma õpinguid jätkamas, varasematest lõpetajatest iga kümnes.

Ettevõtjaks olemise kohta oli ankeedis veel eraldi küsimus, sest ettevõtlus võib sageli olla ka minimaalse koormusega kõrvaltegevus ja seetõttu vastaja ei pruugi defineerida end kui ettevõtjat. Küsimusele „Kas Te olete ettevõtja?“, vastas iga viies (19%) vilistlane jaatavalt (eelnevalt oli väiksem arv – 12% – defineerinud end kui ettevõtjat). Seejuures 4% vastajatest olid sellised ettevõtjad, kel olid oma sõnul palgatud ka töötajad ning 15% pakkusid oma ettevõtlustegevusega rakendust vaid iseendale. Kolmandik (35%) erakõrgkoolides õppinutest on ettevõtjad, avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide vilistlastest 18%.

Tabel 5. Kas Te olete ettevõtja? (% , n=3252)

ÕPPEVALDKOND	ETTEVÕTJATE %
Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	33
Humanitaaria ja kunstid	32
Ärindus, haldus ja õigus	24
Informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiad	19
Tehnika, tootmine ja ehitus	19
Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	18
Teenindus	15
Tervis ja heaolu	10
Haridus	7
Loodusteadused, matemaatika ja statistika	6

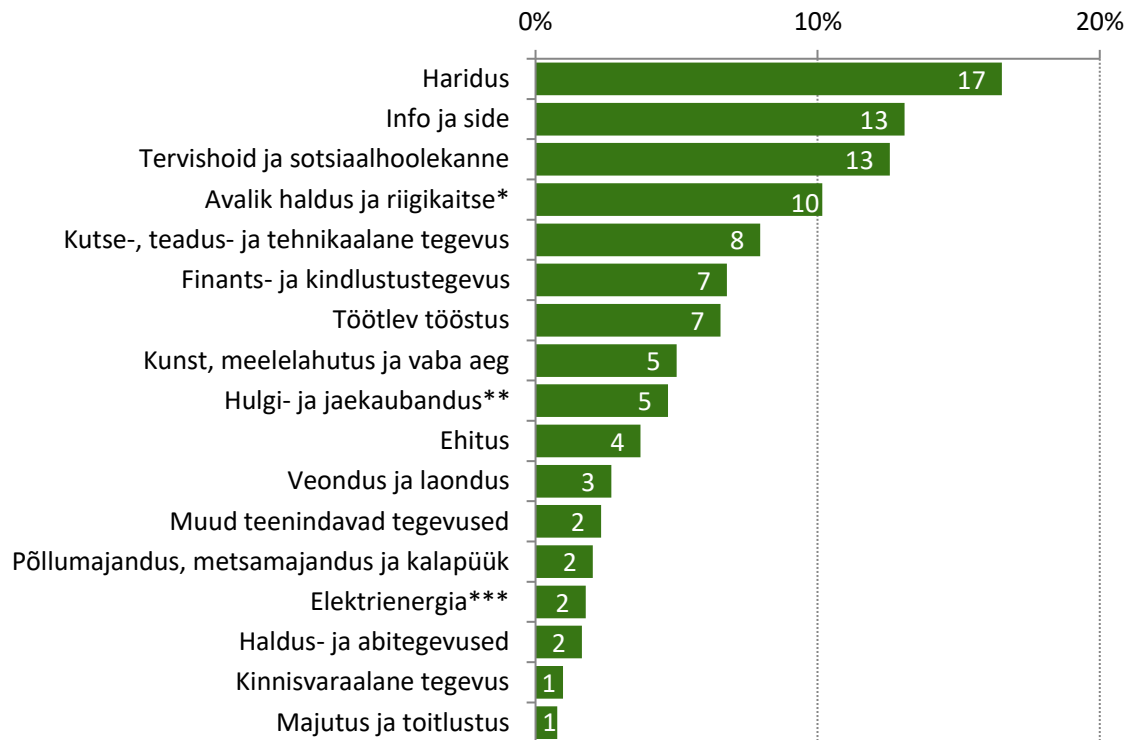
Osakaaluna kõige enam on ettevõtjaid on põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja veterinaaria ning humanitaaria ja kunsti õppekavade lõpetajate seas – kolmandik vilistlastest; see näitab, et sageli tuleb nendes valdkondades tegutsedes omale ise töökoht luua (vt tabelit 5).

TÖÖHÕIVE SEKTORITI

Vaadeldes lähemalt, millistes valdkondades vilistlased hõivatud on, siis kõige laiemas sektoriaalses jaotuses – avalik vs. erasektor – kaldub kaalukauss erasektori poole¹³. **Avalikus sektoris töötab 42% vilistlastest ning 58% vastavalt erasektoris.** Küllalt suur erisus on erakõrgkoolide ning avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide vahel: erakõrgkoolide vilistlastest vaid iga kümnes (9%) töötab avalikus sektoris, avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide lõpetajatest 44%.

Kõige enam on uuringus osalenud vilistlastest leidnud töö hariduse valdkonnas¹⁴ (17%), sellele järgneb võrdselt info ja side ning tervishoid ja sotsiaalhoolekanne (vt joonist 12).

Joonis 12. Mis on selle asutuse peamine tegevusala, kus Te töötate? (% , N=3220)

* + kohustuslik sotsiaalkindlustus

** + mootorsõidukite ja mootorrataste remont

*** + gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine

Viiendik meesvilistlastest töötab info ja sidevaldkonnas (naistest 9%), naisvilistlasi on enam rakendunud hariduse valdkonnas (22%, meestest 8%) ning tervishoiu ja sotsiaalhoolekandesse (17%, meestest 6%). Koguni 39% doktoriõppe lõpetanutest on hõivatud hariduse valdkonnas, magistritest viiendik (21%).

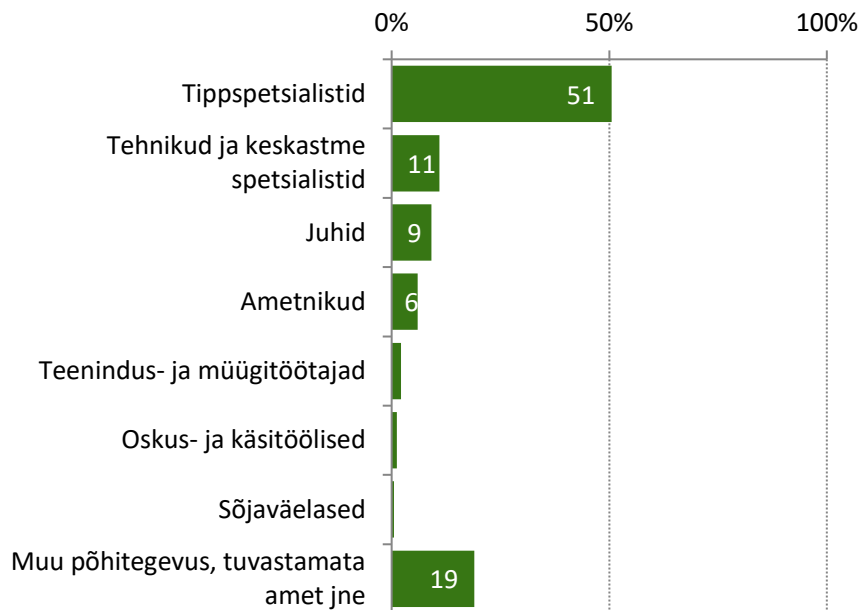
¹³ Uuringus paluti vastajal küsimusega „Kas Te töötate avalikus sektoris?“ ise määrata, kas ta töötab era- või avalikus sektoris.

¹⁴ Selles uuringus on kasutatud Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori jaotust, vt lähemalt <https://www.rik.ee/et/ettevotjaportaali/emtak-tegevusalad>.

AMETIKOHT

Edasi paluti vilistlastel nimetada, milline **ametipositsioon** kirjeldab nende praegust töökohta kõige paremini (vt joonist 13). Selles uuringus anti vastamiseks ette nimekiri ametite klassifikaatori¹⁵ ametitest, mis liigitab ametid kümne pearühma vahel. Juhul, kui vastaja ei osanud valida etteantud loetelust, siis paluti ise oma amet kirjutada¹⁶. Siinkohal tuleb silmas pidada, et tegu oli veebiküsitlusega ja vastamise määr on 19%. Seega tuleb tulemuste tõlgendamisel arvestada võimalusega, et uuringule vastasid enam inimesed, kel peale õpingute lõpetamist on tööalaselt hästi läinud.

Joonis 13. Mis on Teie amet? (% , N=3616)

* Lisaks olid vastajate seas mõned üksikud lihttöölised, seadme- ja masinaoperaatorid ja montöörid ning põllumajanduse, metsanduse (jahinduse) ja kalanduse oskustöölised.

Pooled (51%) vilistlased on tippspetsialistid, sh doktoriõppe lõpetanute töökohtadest ¼ võib sellesse ametite pearühma paigutada. Vähem on tippspetsialiste erakõrgkoolide lõpetajate seas (32%, avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide vilistlastest 52%), küll aga tuleb erakõrgkoolide vilistlaste seast enam juhte (26%, avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide vilistlastest 8%). Vanuseliselt on juhte enam üle 35-aastaste vilistlaste seas (18%). Soolises lõikes suuri erisusi ei ole.

Umbes neljandiku (26%) vilistlaste sõnul on neil ka alluvad. Keskmiselt (arvestatud mediaani) töötab vilistlaste alluvuses viis otsest või kaudset alluvat.

¹⁵ Klassifikaator põhineb ametite rahvusvahelisel standardklassifikaatoril „International Standard Classification of Occupations“ (ISCO).

¹⁶ Ametite osas on võrdlus varasemate vilistlasuuringutega komplitseeritud, sest varasemalt on kasutatud erinevaid kategooriaid. Varasemalt oli küsimus sõnastatud järgnevalt: Kas olete...? a. Ettevõtja, b. Tippjuht, c. Keskastme juht, d. Vanemspetsialist, e. Spetsialist/kontoritöötaja, f. Oskus- või lihttöölise. EY 2020 vilistlasuuring näitas, et kõige rohkem oli vilistlaste seas spetsialiste/kontoritöötajaid ja kõige vähem tippjuhte.

HARIDUSASTME VASTAVUS AMETIKOHALE

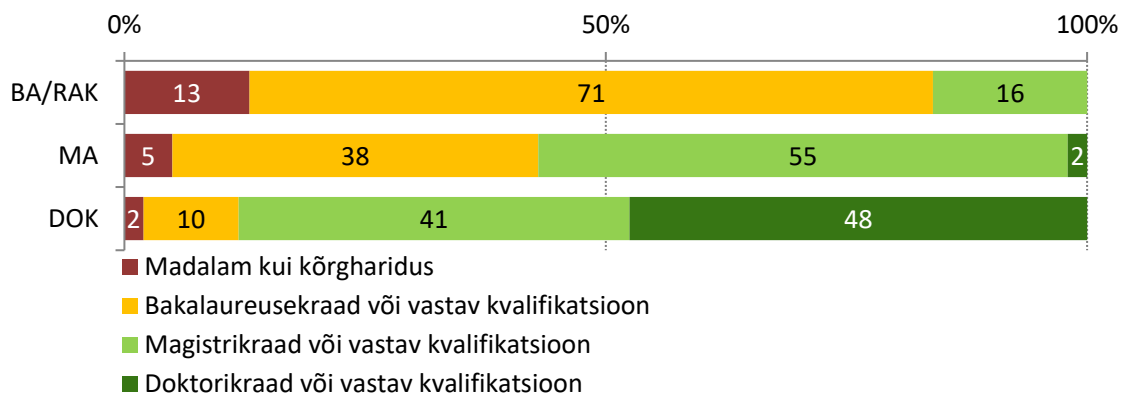
Positiivsena saab esile tuua, et vaid **iga kümnes vilistlane töötab kõrgharidusest madalamat haridustaset eeldaval ametikohal**. Sellised ametid on vilistlastel peamiselt kaubanduses, majutuses-toitlustuses või muus teenindussfääris.

Kõrgharidusest madalamat haridustaset eeldavatel töökohtadel on rakendunud osakaaluna enam humanitaaria ja kunstide (20%), põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja veterinaaria (18%) ning teeninduse (17%) valdkonna lõpetanud.

Avaliku sektori töötajatest 41% märgivad, et nende töö eeldab tavaliselt magistrikraadi – erasektoris on see protsent 24. Erasektoris hõivatud väitsid enam, et sarnasel töökojal töötamiseks piisab kõrghariduse esimesest astmest (64%, riigisektoris 50%). Magistrikraadi vajalikkust märkisid kõige enam hariduse õppevaldkonna vilistlased; 61% kinnitas, et nende töö eeldab tavapäraselt magistrikraadi. Doktorikraadi vajalikkust sarnasel positsioonil tõid esile peamiselt loodusteaduse, matemaatika ja statistika lõpetanud (12%).

Üldjuhul töötavad kõrgharidusest madalamat haridustaset eeldavatel positsioonidel kõrghariduse esimese astme lõpetanud. See on oodatav tulemus – jalga töömaailma ukse vahele ongi keerukas saada ning sageli alustataksegi karjääri madalamat kvalifikatsiooni eeldaval positsioonil. Suurem osa (71%) BA/RAK vilistlasi on siiski hõivatud enda haridustasemele vastava tööga (vt joonist 14). Seevastu kõrghariduse teise ja kolmanda astme lõpetanud töötavad oluliselt enam eeldatust madalamat haridust eeldavatel ametitel. See viitab Eesti majanduse struktuurile: ikka veel ei ole piisavalt võimalusi rakendada keerukamatel töökohtadel. Magistri- ja doktoriõppe lõpetanutest vastavalt 55% ja 48% töötavad oma omandatud haridusastmele vastavatel ametitel.

Joonis 14. Milline haridustase on sellel töökojal tavaliselt nõutav? (% , N=3251)

Kohortide võrdluses (vt tabelit 6) töötavad 2016/2017. õppeaasta kõrghariduse esimese astme lõpetajad sagedamini ametikohtadel, mis tavaliselt eeldavad magistrikraadi (21%, 2020/2021. õppeaasta vilistlastest vaid 10%). Tõenäoliselt on varasema kohordi vilistlased omandanud piisavalt töökogemust, mis võimaldab neil edukalt toime tulla positsioonidel, mis tavaliselt nõuavad magistrikraadi.

Tabel 6. Milline haridustase on sellel töökohal tavaliselt nõutav? (% , N=3251)

	Madalam kui kõrgharidus	Bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon	Magistrikraad või vastav kvalifikatsioon	Doktorikraad või vastav kvalifikatsioon
2020/2021				
BA/RAK	15	75	10	0
MA	5	40	54	1
DOK	0	11	39	49
2016/2017				
BA/RAK	12	67	21	0
MA	5	35	56	3
DOK	3	9	41	46

Sarnane töökoha ja haridustaseme küsimus, aga veidi teises sõnastuses¹⁷, on olnud ka varasemates vilistlasuuringutes. Magistriõppe osas näitas 2020. aasta vilistlasuuring, et 50% töötasid ametikohal, mis nõuab vähemalt sama haridustaset, kui neil on omandatud. Doktoritest aga 60% väitis, et nende positsioon eeldab doktorikraadi. Seega just doktoritel on käesoleva uuringu põhjal olnud viimastel aastatel raskem leida oma haridusele vastavat rakendust. Samas nt kõrghariduse esimese astme lõpetanutel on vastupidi, eelmises uuringu põhjal olid pooled (53%) hõivatud enda haridustasemele vastava tööga¹⁸.

ERIALA VASTAVUS AMETIKOHALE

Lisaks nõutavale haridustasemele töökohal paluti vastajatel ka hinnata, kuivõrd on nende praegune töökoht seotud omandatud haridusega (vt jooniseid 15 ja 16).

Valdkondade lõikes arvavad eeskätt **IKT, hariduse ning tervise ja heahoiu bakalaureuse- ja rakenduskõrghariduseõppe vilistlased**, et nad töötavad **ametikohal, mis on nende haridusele vastav**. Seevastu kõige vähem on humaniaaria, kunstide ning LTT ja sotsiaalteaduste õppekavade vilistlased leidnud rakendust ametites, mis haakuvad otseselt ka nende omandatud erialaga.

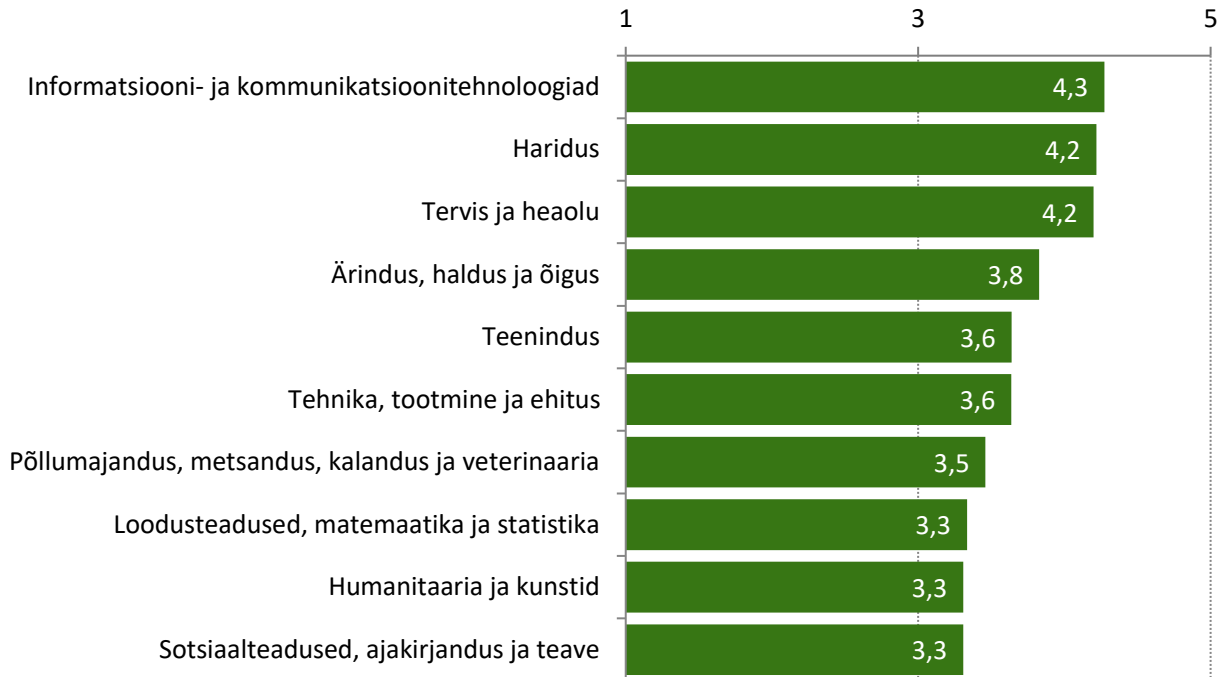
Magistriõppe vilistlasest kinnitavad samade (hariduse, tervishoiu, IKT) valdkondade lõpetajad, et nende töö on seotud omandatud haridusega. Kõige vähem on töö seotud õpitud erialaga seotud humanitaaria ja kunstide õppevaldkonna lõpetanute puhul.

¹⁷ Millist haridustaset eeldab Teie praegune amet? a. Põhiharidus, b. Keskkharidus, c. Kutseharidus, d. Rakenduskõrgharidus, e. Bakalaureusekraad (kõrgharidus), f. Magistrikraad (kõrgharidus), g. Doktorikraad (kõrgharidus), h. Haridustase pole sellel töökohal oluline, i. Ei oska öelda.

¹⁸ Vt lähemalt: Eesti kõrgkoolide 2016.–2018. aastavilistlaste uuringu aruanne, lk 55.

Joonis 15. Kas Teie praegune töökoht vastab omandatud haridusele, arvestades Teie ametialast kvalifikatsiooni (õpitud valdkonda)? (Bakalaureuse- ja rakenduskõrghariduseõppe vilistlased, n=1939)

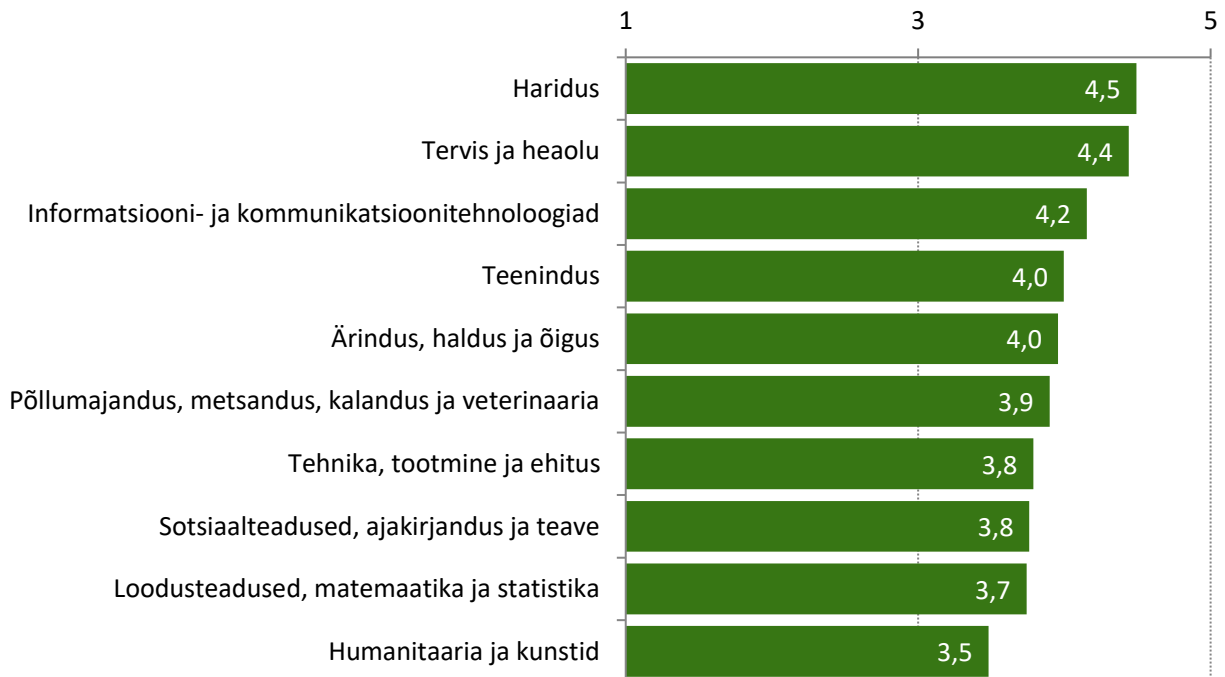
5 – jah täielikult, 1 – ei, üldse mitte, KESKMINE

* Väike vastajate arv, tulemus ei pruugi olla usaldusväärne.

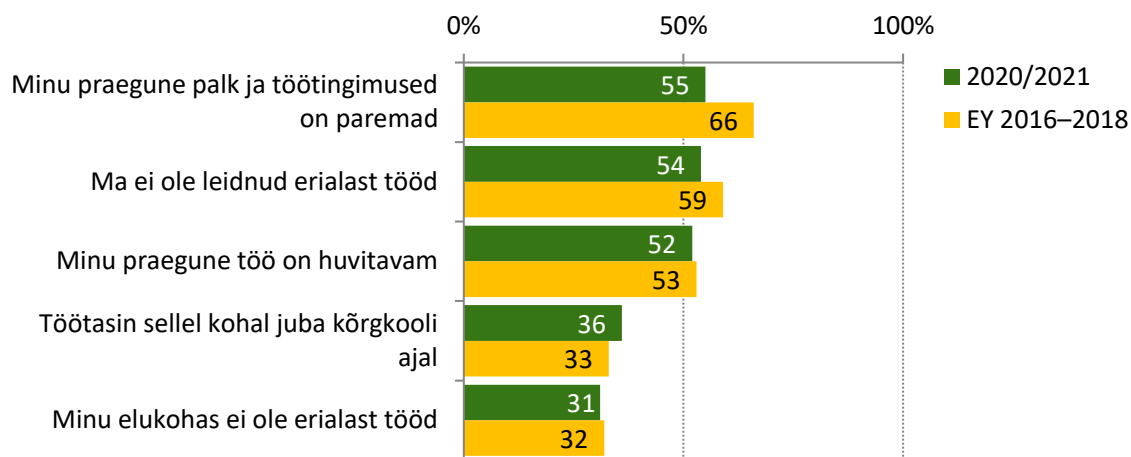
Joonis 16. Kas Teie praegune töökoht vastab omandatud haridusele, arvestades Teie ametialast kvalifikatsiooni (õpitud valdkonda)? (Magistriõppe vilistlased, n=1225)

5 – jah täielikult, 1 – ei, üldse mitte, KESKMINE

Hilisema kohordi vilistlastelt, kelle põhitöö ei olnud õpitava erialaga seotud¹⁹, uuriti võimalike põhjuste kohta, miks nende praegune põhitöö ei vasta nende omandatud kõrghariduse erialale (vt joonist 17).

Joonis 17. Miks ei ole Teie praegune põhitöö üldse või on vaid vähesel määral seotud õpitud valdkonnaga? Palun hinnake kõiki toodud väiteid. (% , 2020/2021: n=261; EY 2016-2018: n=1039)

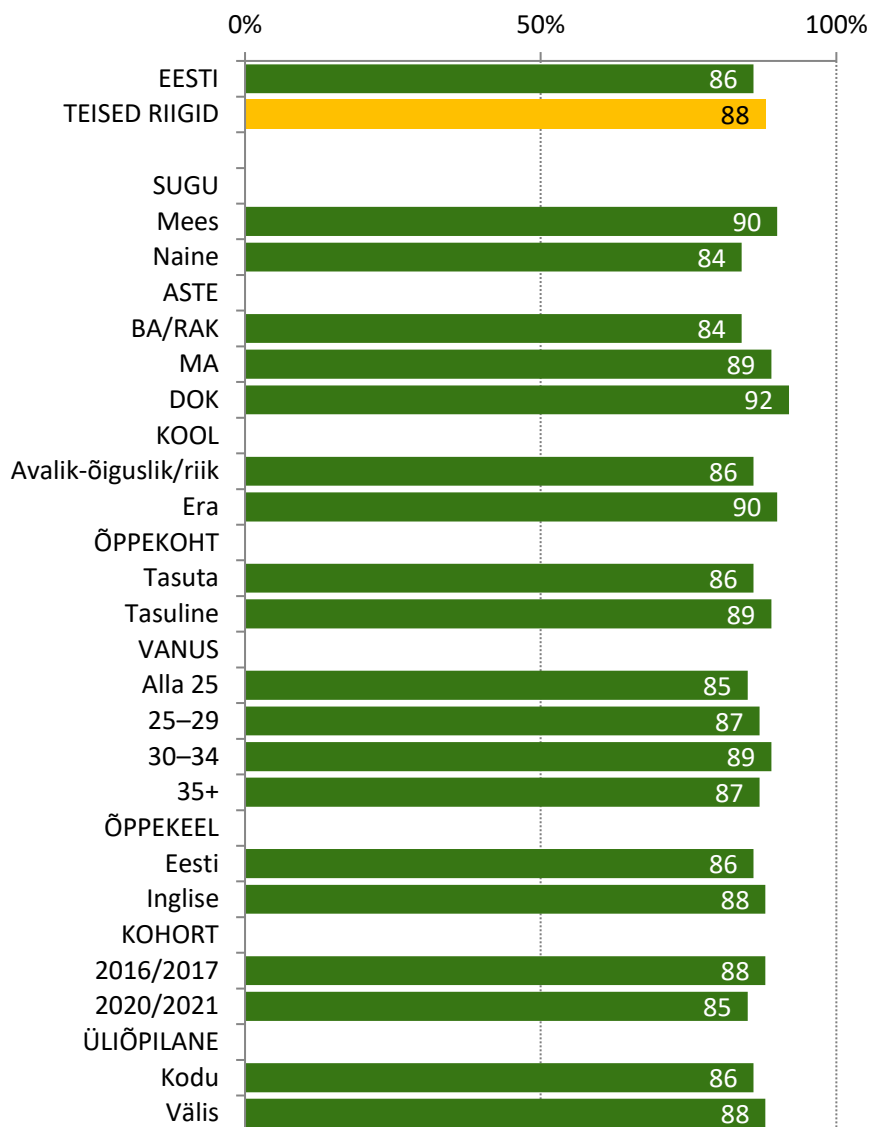
Töötingimused, raskused erialase töö leidmisel ning praeguse töö huvitavuse aspekt on need põhjused, miks ei töötata õpitud erialaga haakuval ametikohal. Sarnane oli põhjuste järjekord ka varasemas uuringus, aga selle vahega, et palk oli varasemalt tunduvalt olulisem argument. See uuring näitab, et mitteerialane töö on palgast ja töötingimustest tingitud 55% juhtudel, varasemas uuringus oli väitega nõustunute osakaal 66%.

Valdkondade võrdluses selgus, et humanitaaria, sotsiaalteaduste ja kunstide vilistlaste puhul olid peamised põhjused töötamiseks erialavälisel ametikohal erialase töö puudumine ja paremad töötingimused nende praegusel töökohal; sotsiaalteaduste ning äriduse, halduse ja õiguse vilistlastel takistas õpitavaga seotud töö leidmist lisaks veel ka praeguse töö huvitavuse aspekt. Tehnika, tootmine ja ehituse vilistlaste jaoks on peapõhjuseks erialase töö mitteleidmine.

¹⁹ NB: Siinkohal küsitleti vaid vastajad, kes vastasid küsimusele „Kas ütleksite, et Teie praegune töökoht vastab omandatud haridusele?“ kas „1“ või „2“ ning seda skaalal, kus „1 = ei, üldse mitte“.

TÖÖKOORMUS

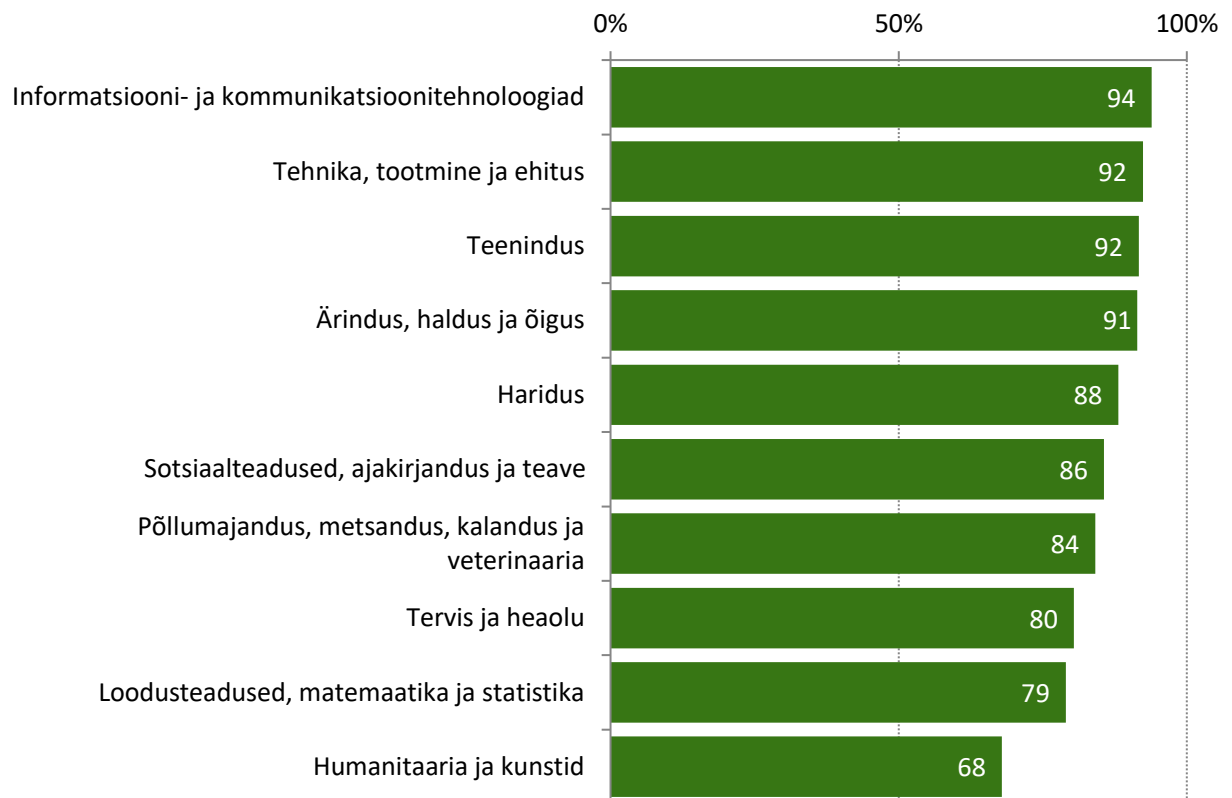
Joonis 18. Kas Te töotate täiskoormusega? (Jaatavate vastuste %, N=3251)

Enamik (86%) vilistlastest töötab täiskoormusega (vt joonist 18). Suuri erisusi sotsiaal-demograafilistes lõigetes ei ilmnenud. Naised töötavad veidi enam osakoormusega (16%, meestest 10%) ning samuti kõrghariduse esimese astme vilistlased (16%, doktoritest 8%). Olulisemad lahknevused avalduvad aga valdkondade lõikes (vt joonist 19).

Kõige enam on osakoormusega hõivatuid humanitaaria ja kunsti valdkonna lõpetanute seas (koguni kolmandik). Tõenäoliselt tuleb see sellest, et sageli nendes valdkondades tuleb peale lõpetamist omale sageli töövõimalused ise luua või siis on töö muutliku iseloomuga (nt keeleteoimetaja).

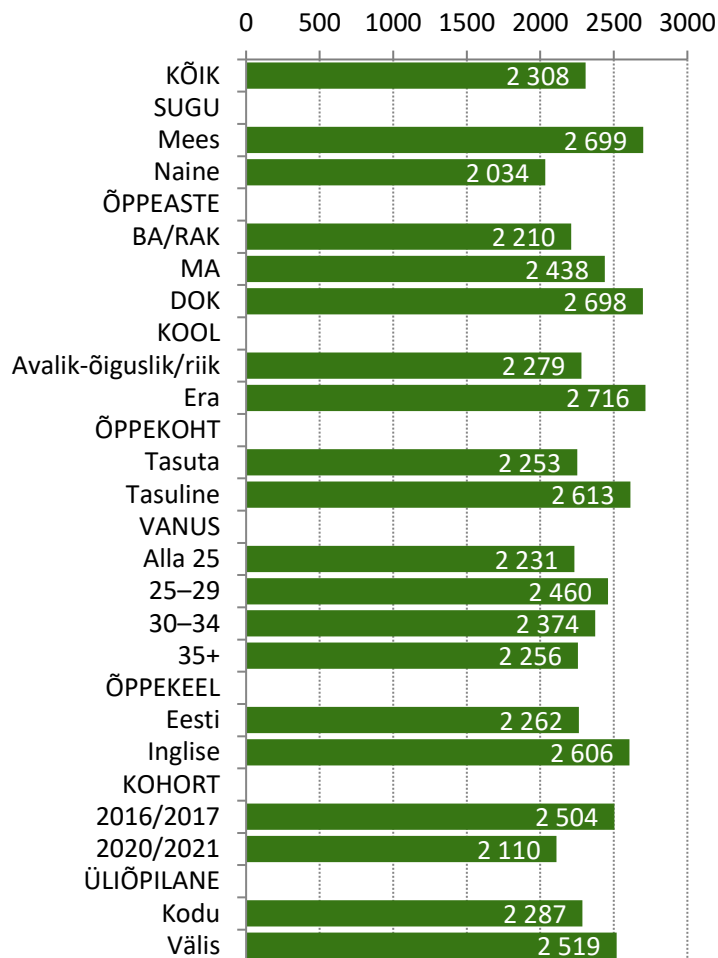
Joonis 19. Kas Te töötate täiskoormusega? (Õppevaldkonnad, jaatavate vastuste %, N=3251)

SISSETULEKUD

Keskmiselt teenisid uuringus osalenud **2308 eurot** brutotasuna ühes kuus (vt joonist 20). Meesvilistlased teenivad umbes kolmandiku võrra enam kui naisvilistlased. Seejuures hindavad kõikide õppevaldkondade meesvilistlased oma palga kõrgemaks kui naisvilistlased. Analoogne on situatsioon kui vaadata palku ja soolist jaotust ametite klassifikaatori järgi, meesvilistlaste palgad on ka ametite lõikes kõrgemad. Haridustaseme tõus kajastub ka hõivatute sissetulekutes. Erakoolide vilistlased teenivad rohkem kui avalik-õiguslike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide lõpetajad. Kõrgem on sissetulek varasema kohordi vilistlastel, tõenäoliselt on selle üheks põhjuseks aeg – enam on olnud võimalusi tööalast karjääri teha.

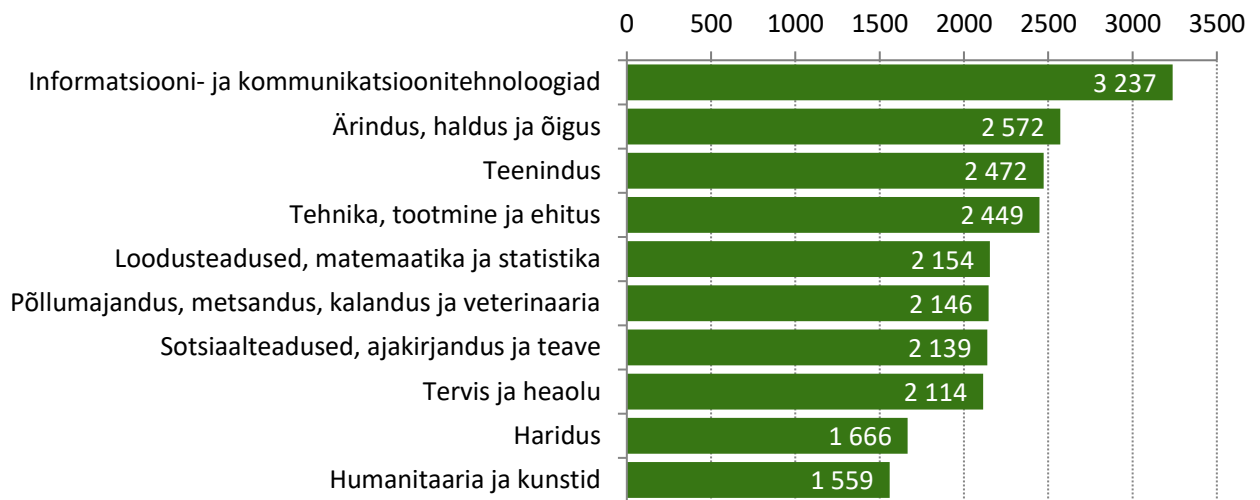
Joonis 20. Mis on Teie keskmine brutotöötasu ühes kuus, sh ületunnitasu ja lisatasud? (Ühe kuu töötasu enne maksude mahaarvamist.) (Keskmine, N=3251)

Õppevaldkondade lõikes (vt joonist 21) selgub, et **IKT õppe lõpetanud saavad märkimisväärselt kõrgemat tasu võrreldes teiste valdkondadega**. Kusjuures IKT valdkonna vilistlased töötavad keskmiselt nädalas 39 tundi ehk nende puhul ei ilmne positiivset korrelatsiooni, et suurem töötasu tähendab ühtlasi ka suuremat töökoormust. Kõikide valdkondade keskmine töökoormus (kaasa arvatud ületunnitöö) on tavapärase 40 tundi nädalas.

Humanitaaria ja kunstide vilistlased märgivad teistega võrreldes kõige väiksemat kuusissetulekut. Varasemalt nägime, et selle valdkonna vilistlasi iseloomustas ka suur osajaga töötamine. Keskmiselt töötavad nad hinnanguliselt 36 tundi nädalas. Ka hariduse õppevaldkonna lõpetajate palk on võrreldes teiste valdkondadega tagasihoidlikum.

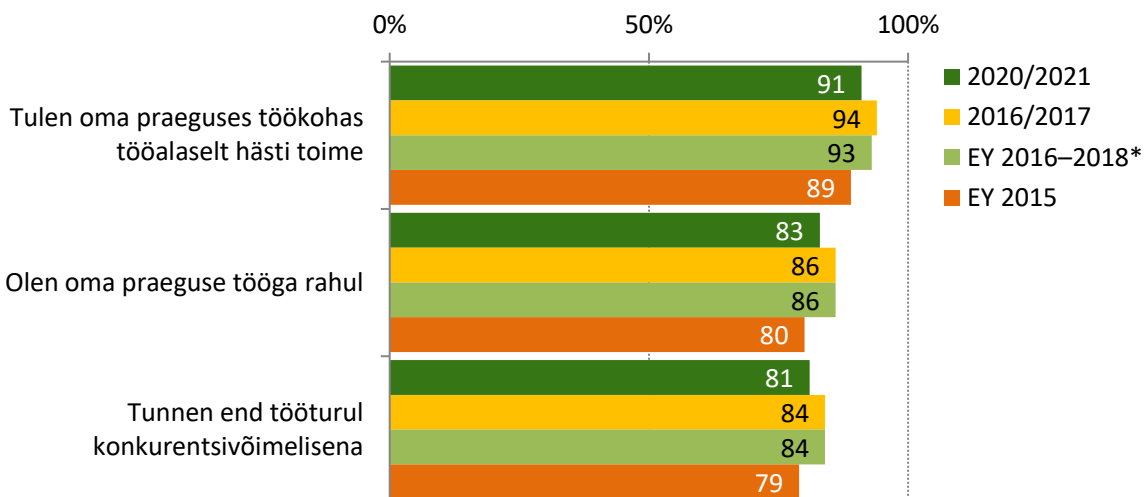
Joonis 21. Mis on Teie keskmine brutotöötasu ühes kuus, sh ületunnitasu ja lisatasud? (Ühe kuu töötasu enne maksude mahaarvamist.) (Õppevaldkonnad, N=3251)

RAHULOLU TÖÖGA

Järgnevalt vaatleme mitmeid tööga rahuloluga seotud aspekte. Esmalt kolm väidet, millele on varasemates uuringutes korduvalt hinnanguid küsitud (vt joonist 22). Seejuures saab esile tuua, et kõrgkooli lõpetanute üldine arvamus ei ole aastate lõikes eriti muutunud. Kõrgemad on vilistlaste hinnangud oma tööalase toimetuleku osas (see peegeldab mh saadud hariduse kvaliteeti, et tullakse hästi toime mistahes tööga, on see siis erialane või mitte) ning mõnevõrra madalamad praeguse ametiga rahulolu ning tööturul konkurentsivõimelisena tundmise osas.

Joonis 22. Mil määral Te nõustute igapäevaga järgmistest väidetest? (Nõustun täiesti + pigem nõustun vastuste %, N=3616); EY 2016–2018* N=4245; 2015²⁰ aasta N=2359)

* EY 2016–2018 vastused kajastavad vaid Eesti vilistlaste hinnanguid.

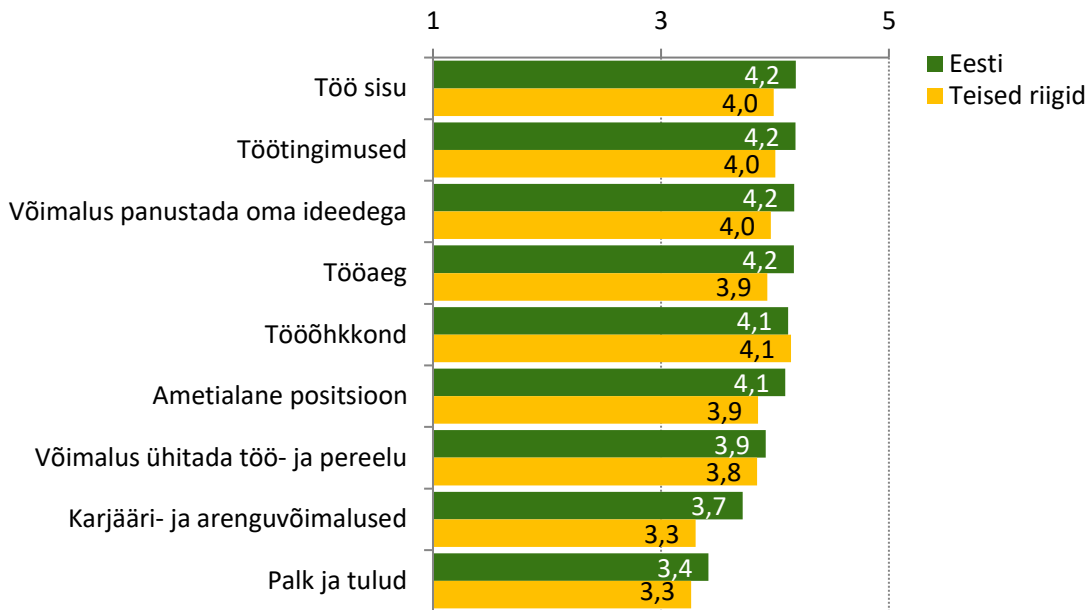
Eurograduate uuringus hinnati **esmakordselt** Eesti vilistlaste rahulolu mitmete **erinevate tööelu aspektidega**, mida varasemates meil läbiviidud vilistlasuuringutes pole tehtud (vt joonist 23).

²⁰ Varasemas uuringus oli küsimus sõnastatud järgnevalt: Mil määral nõustute väidetega, mis puudutavad Teie rahulolu läbitud õpingutega ja/või oma praeguse tööga? Vt lähemalt: Eesti kõrgkoolide 2015. aasta vilistlaste uuring (2017), https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/vil2015_aruanne.pdf.

Üldise kommentaarina saab väita, et **vilistlased on ka oma tööelu eri tahkudega suhteliselt rahul**. Hinnangud varieeruvad vahemikus 3,4–4,2 (skaalal, kus 5 tähendab “väga rahul”) ning Eesti vilistlaste arvamused olid enamasti positiivsemad kui teistes riikides. Pea kõikides aspektides anti kõrgemaid hinnanguid, v.a tööõhkkond, mille osas oli teiste riikidega suhtumine võrdne. Võrreldes teiste riikidega peetakse eriti meie karjääri- ja arenguvõimalusi paremateks. Palgatingimuste osas on rahulolu kõige madalam, seda eriti naistel (3,3; mehed 3,5). Samas erasektoris töötavad vilistlased on võrreldes avaliku sektoris hõivatutega enam rahul oma palgaga (3,6; avalik sektor 3,2).

Joonis 23. Kui rahul Te olete oma praeguse tööga järgmistes aspektides? (N=3249)

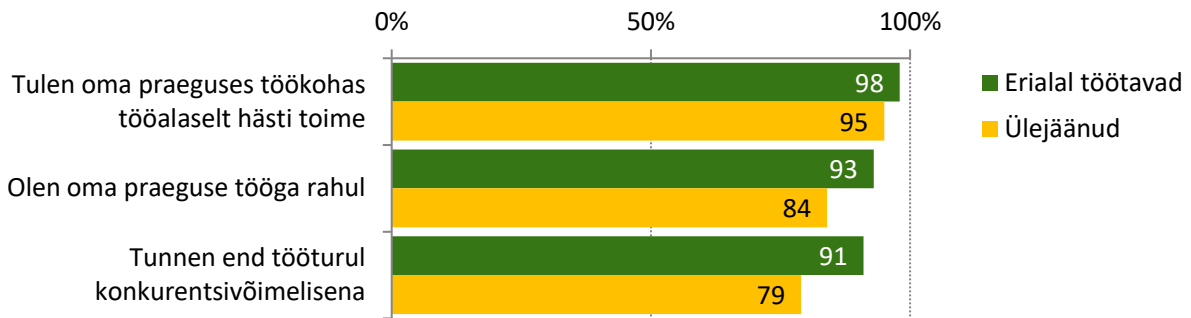
5 – väga rahul, 1 – üldse mitte rahul, KESKMINE

Tööeluga seotud aspektide osas tulevad esile mitmed valdkondlikud erisused. Ootuspäraselt (vaadates eelnevalt toodud töötasu) on palga ja tuludega keskmisest vähem rahul hariduse (3,0) ning humanitaaria ja kunstide (3,0) valdkonna vilistlased ning teisalt enam rahul IKT valdkonna (3,9) lõpetanud. IKT valdkonna vilistlased on erilised veel selle poolest, et nad on kõikides väljatoodud tööelu aspektidega keskmisest enam rahul. Vastupidine olukord on humanitaaria ja kunstide valdkonna lõpetajate osas – nemad on kõikides tööelu aspektides keskmisest rahulolematumad. Ka põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja veterinaaria valdkonna lõpetajad olid pea kõikides aspektides keskmisest kriitilisemad (v.a ametialane positsioon), kusjuures millegipärast oli rahulolematust suur tööõhkkonna osas (3,8); samuti ei olnud nende valdkondade vilistlased rahul tööajaga (3,9), mis on loogiline tulemus, kuna selles valdkonnas tegutsedes reeglina puudubki traditsiooniline tööaeg. Teeninduse valdkonna vilistlaste jaoks on proovikiviks töö- ja eraelu ühitamine (3,5).

Siinkohal vaatame eraldi ka **erialal töötavate vilistlaste rahulolu oma tööga** (vt jooniseid 24 ja 25). Erialal töötavateks vilistlasteks loetakse selles uuringus need, kes vastasid eelnevalt küsimusele „Kas Teie praegune töökoht vastab omandatud haridusele, arvestades Teie ametialast kvalifikatsiooni (õpitud valdkonda)?“ vastusevariandiga: „jah, täielikult“.

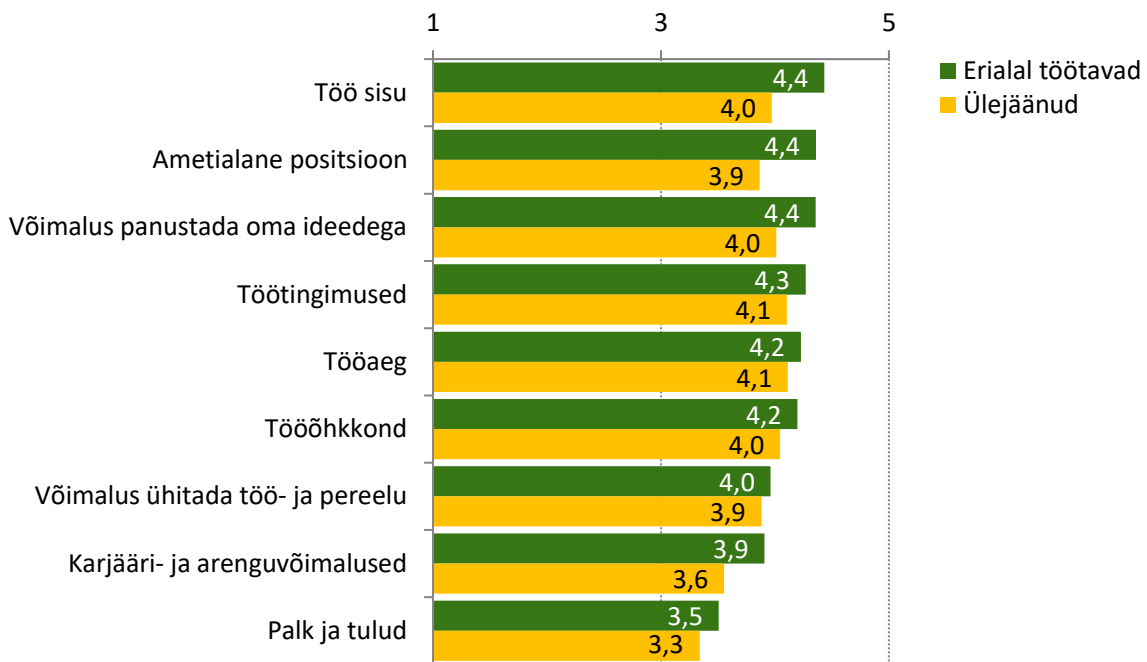
Joonis 24. Mil määral Te nõustute igapäevase järgmistest väidetest? (Nõustun täiesti + pigem nõustun vastuste %, erialal töötajad: n=1481; ülejäänud hõivatud: n=1768)

Suuri erisusi ei ole töökohal üldise toimetulemise osas, sõltumata sellest kas töötatakse erialasel või mitte. See viitab, et kõrgkooli lõpetanud suudavad edukalt kohaneda mistahes töödega. Samas rahulolu oma tööga on täiesti erialasel tööl olijatel võrreldes teistega siiski suurem (93%, teised 84%) ning erialasel tööl olijad tunnevad end enam konkurentsivõimelistena (91%, teised 79%). Tööeluga seotud aspektide osas on erialal töötavate inimeste rahulolu aga kõrgem kõikide tegurite puhul (vt joonist 25).

Joonis 25. Kui rahul Te olete oma praeguse tööga järgmistes aspektides?

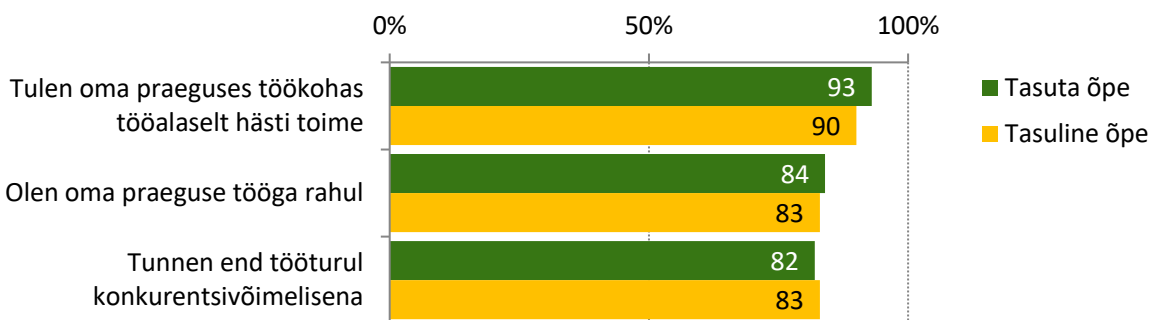
5 – väga rahul, 1 – üldse mitte rahul, KESKMINE (Erialal töötajad: n=1481; ülejäänud hõivatud: n=1768)

Tööga rahulolu vaatleme selles aruandes eraldi ka **tasuta ja tasulisel õppekohal õppinute lõikes**. Taustainfona on siinkohal oluline esile tuua, et enamus (80%) tasulisel õppekohal õppinutest on tööturul rakendunud erasektoris, tasuta õppekohal õppinutest töötab erasektoris oluliselt vähem (55%). Keskmine brutopalk tasulisel õppekohal õppinutel on kõrgem – 2613 eurot, riigieelarvelisel kohal õppinutel 2253 eurot.

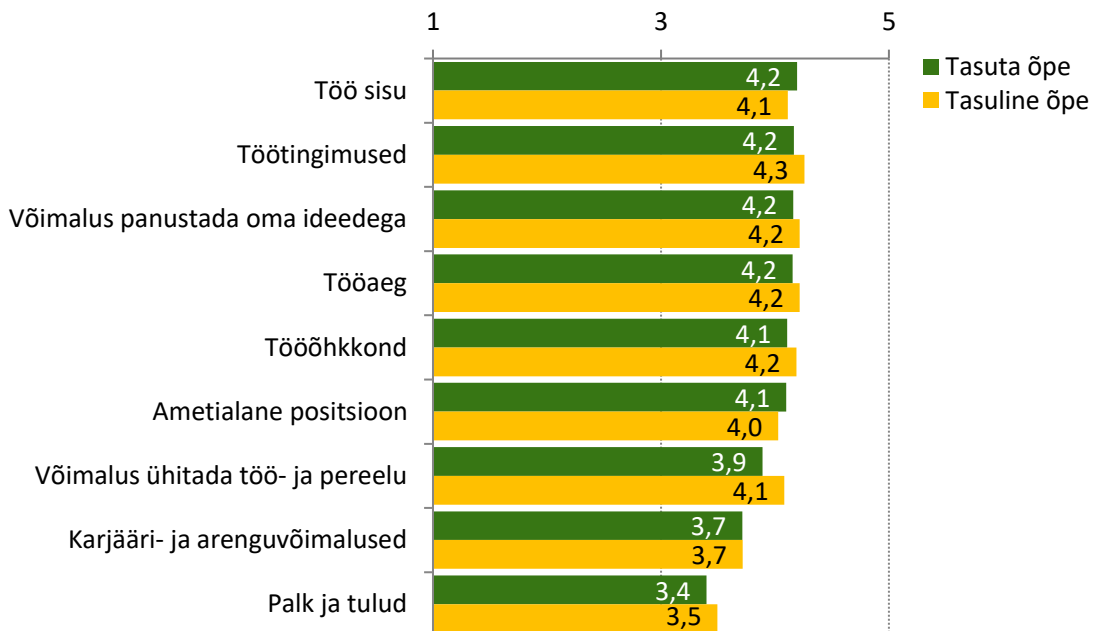
Esmalt üldine tööeluga rahulolu – selle osas ei ole erisusi, kas vilistlane on maksnud oma õpingute eest või mitte (vt joonist 26). Ning ka eri tööelu puudutavates aspektides on hinnangud väga sarnased (vt joonist 27). Vaid töö- ja pereelu ühitamisega on pisut enam rahul vilistlased, kes õppisid tasulisel õppekohal.

Joonis 26. Mil määral Te nõustute igapäevaga järgmistest väidetest? (Nõustun täiesti + pigem nõustun vastuste %, N=3616)

Joonis 27. Kui rahul te olete oma praeguse tööga järgmistes aspektides? (N=3249)

5 – väga rahul, 1 – üldse mitte rahul, KESKMINE

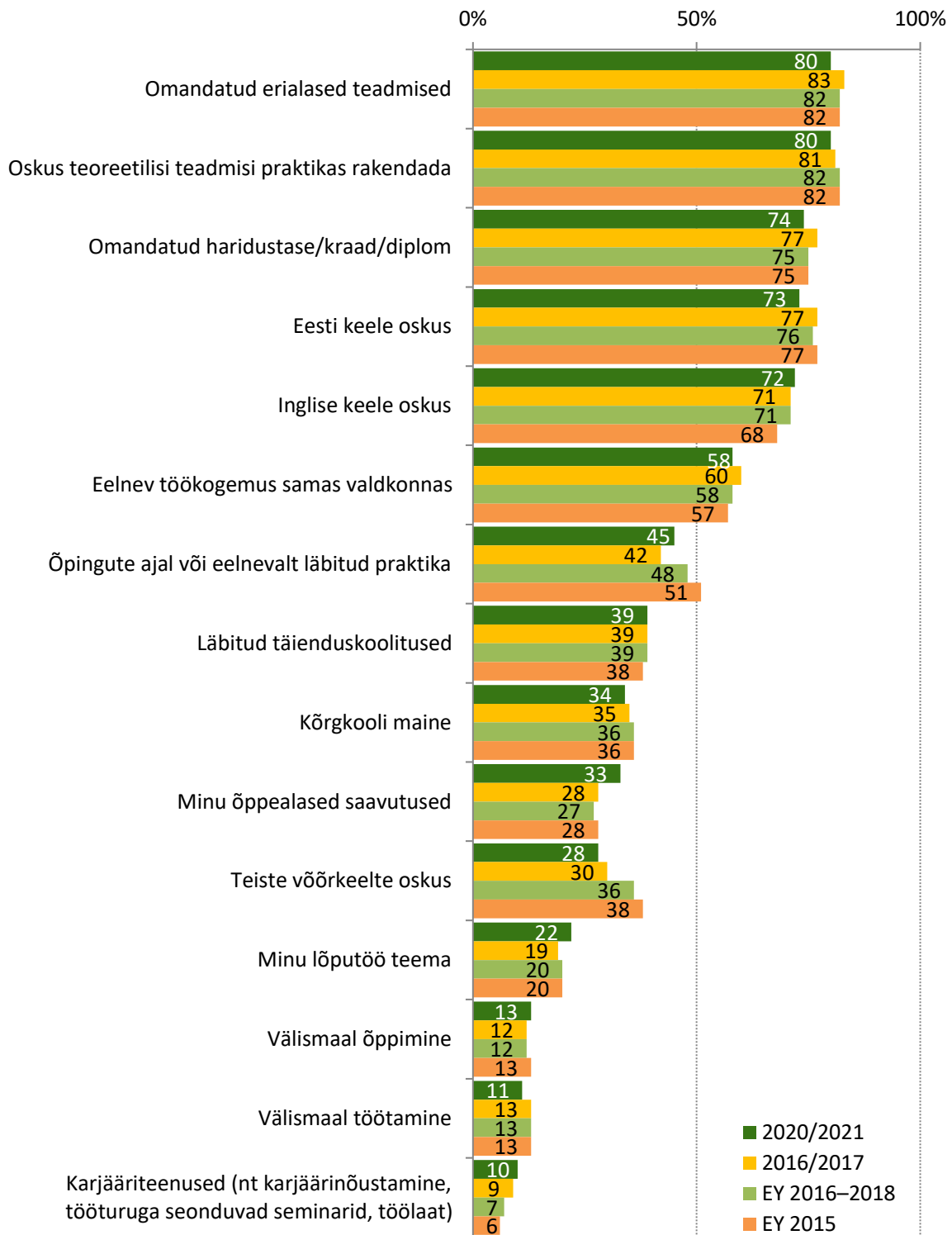

TÖÖKOHA LEIDMIST MÕJUTANUD TEGURID

Tulles tagasi tööelu ja kõrgkoolis omandatu juurde, saab väita, et **töökoha leidmine** sõltub erinevatest otseselt ja kaudselt kõrgkooliõpingutega seotud teguritest. Põhjusliku seose leidmine läbitud õpingute ning hilisema töökoha vahel on keerukas ülesanne. Võimalike põhjuste kaardistamiseks anti vilistlastele ette nimekiri 15 võimalikust tegurist. Antud tegurid võib jagada laias

laastus kolmeks: kõrgkooli ja õppetööga seotud tegurid, õppetööd täiendanud tegevused ning keelteoskus. Joonisel 28 antakse kokkuvõtlik ülevaade vilistlaste hinnangutest sellele, mida peeti praeguse töökoha saamisel oluliseks või vähem oluliseks. Sama küsimus on olnud ka varasemates Eesti vilistlasuuringutes.

Joonis 28. Palun hinnake oma senise kogemuse põhjal, kui võrd aitasid järgmised tegurid kaasa Teie praeguse töökoha saamisele. (Täiesti + pigem nõustun vastuste %, N=3616)

Jooniselt 28 nähtub, et enamike tegurite puhul ei ole aastate lõikes suuri muutusi toimunud. Õppetöö või kõrgkooliga seotud teguritest pidasid vilistlased jätkuvalt kõige olulisemateks omandatud erialaseid teadmisi ja oskust teoreetilisi teadmisi praktikas rakendada: tervelt 80% viimase kohordi vilistlastest nõustusid väitega, et need kaks tegurit aitasid neil praegust töökohta saada. Veel peeti oluliseks omandatud haridustaset ehk kõrghariduskraadi või -diplomit kui sellist ning eesti ja inglise keele oskust.

Keelteoskuse osas on toimumas muutus eesti ja inglise keele olulisuse võrdsustumise suunas. Kui 2015. aasta uuringus peeti eesti keelt olulisemaks 11 protsendipunkti võrra, siis käesoleva uuringu viimasena lõpetanud kohordi vastustes praktiliselt erisus puudub. Teiste võõrkeelte oskuse olulisus näitab jällegi kahanemistendentsi, võrreldes 2015. aastaga on viimase kohordi arvamuste põhjal langus 10 protsendipunkti.

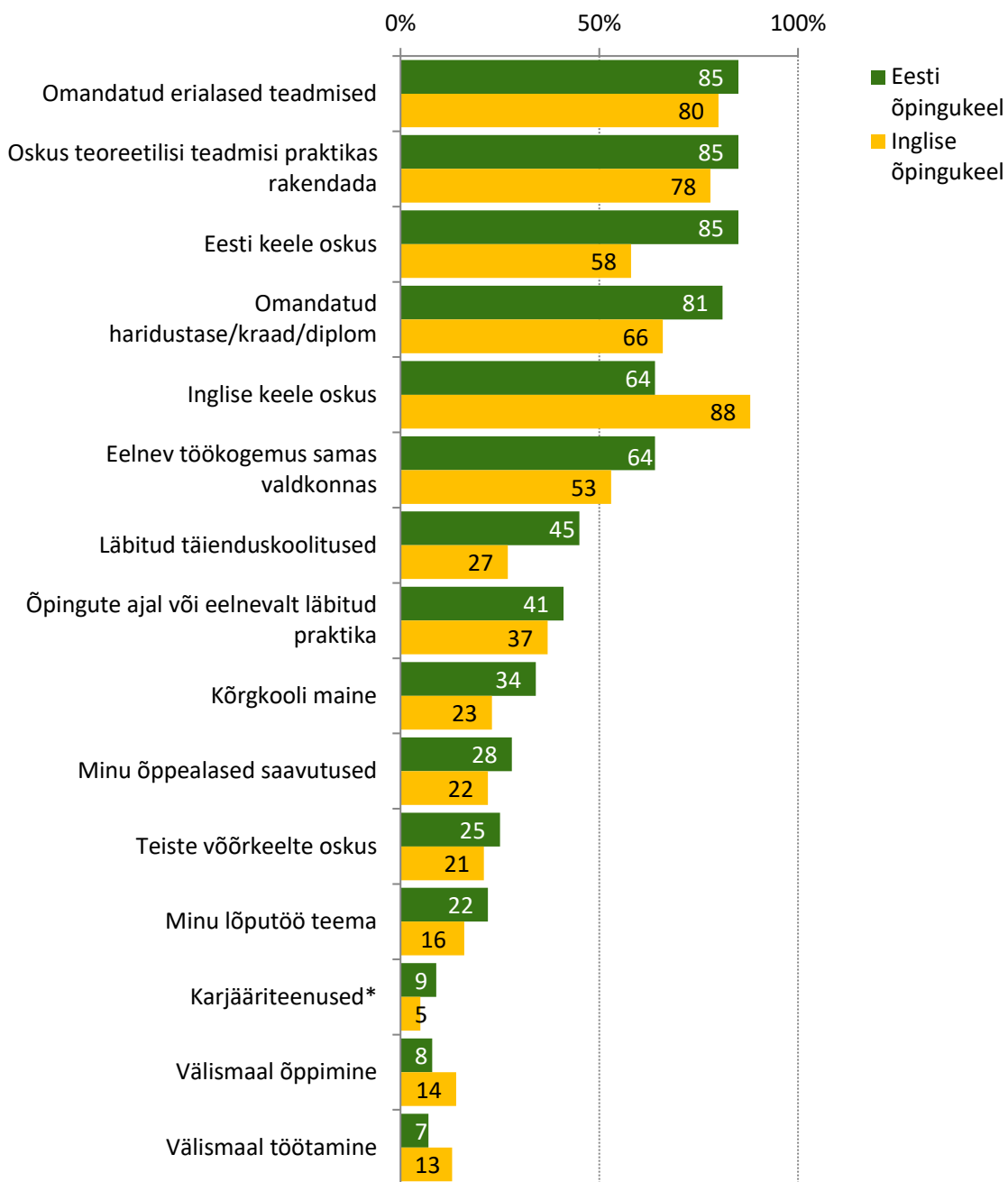
Jätkuvalt nähakse töökohta leidmisel kõige väiksemat mõju vilistlastele pakutavatel karjääriteenustel.

Nagu eelnevalt mainitud, spetsiifiliseks vilistlasgrupiks, kellele selles aruandes mõnes aspektis eraldi tähelepanu pööratakse, on **2020/2021. õppeaasta magistriõppe koduvilistlased eristatuna õppekeele alusel**²¹. Taustainfona on oluline teada, et inglisekeelsetel õppekavadel õppinud töötavad enam erasektoris ning nende keskmine brutokuupalk on suurem (2851 EUR vs. 2160 EUR eestikeelsete õppekavade magistritel).

Tulemused osutavad sellele, et õppekeel mõjutab teataval määral töökohta leidmist (vt joonist 29). Inglise keeles magistriõpingud läbinutest 88% väitsid, et inglise keele oskus aitas kaasa töö leidmisel, eesti keeles õppinutest 64%. Vastupidine oli seos eesti keele osas. Eesti keeles õppinutest 85% märkis, et eesti keele oskus aitas kaasa töö saamisel, inglisekeelsel õppekaval õppinud magistritest 58%. Osaliselt seletab seda asjaolu, et eestikeelsetel õppekavadel õppinud on enam hõivatud avalikus sektoris (53% vs. 31% inglise keeles õppinutest). Eesti keeles õppinud märgivad sagedamini, et nende töökohtadele aitas tasemeharidus või täienduskoolituste läbimine ning et nende praegune töökoht eeldab magistrikraadi (57% vs. 40% inglise keeles tudeerinutest).

²¹ Eesti magistriõppe vilistlasti oli selles kohordis kokku 575, kellest 506 õppisid eesti keeles oli ja 69 inglise keeles.

Joonis 29. Palun hinnake oma senise kogemuse põhjal, kui võrd aitasid järgmised tegurid kaasa Teie praeguse töökohta saamisele. (Nõustun täiesti + pigem nõustun vastuste %, 2020/2021. õppeaasta magistriõppe vilistlased, n=575)

* Karjääriteenused – nt karjäärinõustamine, tööturuga seonduvad seminarid, töölaad.

TÖÖS VAJALIKUD PÄDEVUSED JA OSKUSED

Küsitluse tööelu oskustele keskenduv osas lasti vilistlastel hinnata oma vilumust 12 pädevuse lõikes 7-pallilisel skaalal ning võrrelda oma taset töökohal nõutava tasemega (vt joonist 30).

Joonis 30. Palun hinnake iga pädevuse puhul kõigepealt, mis tasemel on see nõutav Teie praeguses töös, ja seejärel, mis tasemel Te ise olete.

NB: praeguses töös nõutava taseme kohta vastavad töötavad vilistlased ja ettevõtjad (n=3256) ning oma taseme kohta aga kõik vastajad (N=3616)
 7 – väga kõrge, 1 – väga madal, KESKMINE

* IKT kasutamise oskus – nt tekstitöötlus, tabelitöötlus, internetist info hankimine, e-post.

** Kõrgema taseme IKT oskused – nt programmeerimine, statistikatarvara kasutamine.

Oskus kiiresti infot omandada, koostöö- ja eneseväljendusoskused – need üldoskused on vilistlaste hinnangul **töös kõige vajalikumad**. Selge eneseväljenduse oskuse osas jääb vilistlaste enda hinnangul nende tase tööks vajalikule siiski alla. Selgelt vähem on erinevateks töödeks vajalik kõrgema taseme IKT oskus, samuti oskus midagi esitleda; nende osas hindavad vilistlased oma oskusi töötegemiseks vajalikust kõrgemaks. Ka võõrkeeltes suhtlemise taset ning oma võimet enda ja teiste ideedes kahelda peavad vilistlased paremaks kui nende töö eeldab.

4. Liikuvus peale lõpetamist

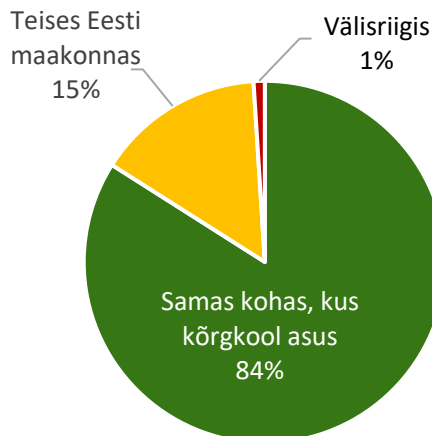
Liikuvuse alapeatükis vaatleme vilistlaste regionaalset liikuvust, välisvilistlaste Eestisse jäämise soove ning koduvilistlaste kodumaale naasmise kavatsusi.

REGIONAALNE LIIKUVUS

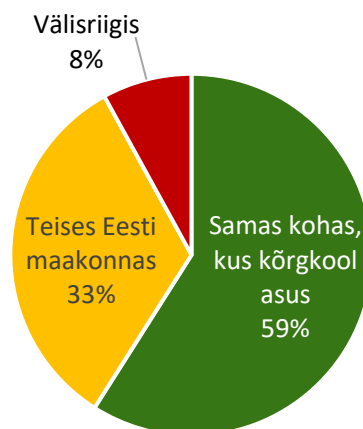
Õpingute ajal elasid tudengid peamiselt (84%) samas kohas, kus kõrgkoolgi asus, vaid 15% käis koolis mõnest teisest maakonnast. Vähesed peamiselt välismaal õpingute ajal elanud tudengid olid enamasti Soomes (TLÜ-s oli võimalik õppida õigusteadust ka Helsingi filiaalis). 40st välisriigis elanud tudengist elas 17 Soomes.

Samas kohas peale lõpetamist elas juba oluliselt vähem vilistlasi – 59%. Peamiselt liiguti elama teistesse Eesti piirkondadesse. Pea iga kümnes (8%) ka välismaale, seda peamiselt põhjanaabrite juurde (26% välisriikidesse lahkujatest läks peale lõpetamist elama Soome).

Joonis 31. Kus Te peamiselt elasite õpingute ajal? (% , N=3616)

Joonis 32. Kus Te praegu²² peamiselt elate? (% , N=3616)

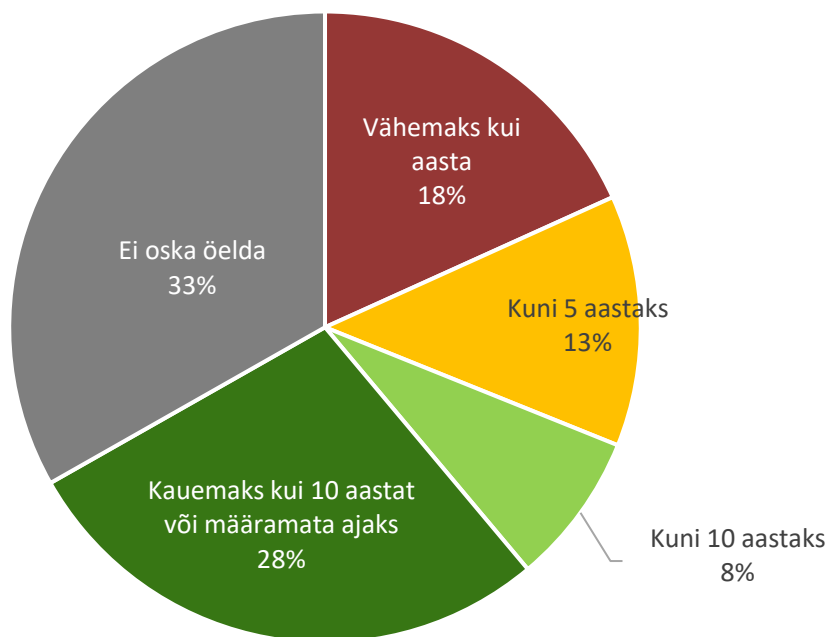
VÄLISÜLIÕPILASTE EESTISSE TÖÖLE JÄÄMINE

Kolmandik välisvilistlastest ei tea kauaks nad Eestisse võiksid jääda ning vastavalt **kaks kolmandikku soovivad oma tulevikku Eestiga kas lühemaks või pikemaks ajaks**. Pikemat perspektiivi (üle 10 aasta) Eestisse jääda kinnitavad enam meessoost välisvilistlased (32%, naistest 22%). Haridusastme tõustes kasvab ka soov Eestisse pikemalt pidama jääda – kõrghariduse esimese astme välisvilistlastest väitis pea iga viies (18%), et jäävad Eestisse vähemalt kümneks aastaks; magistritest juba pea kolmandik (31%) ning doktoritest²³ veelgi enam – 46%.

²² Varasemalt kohordilt küsiti, et kus nad elasid aastal 2018.

²³ NB! Väike vastajate arv: välisdoktoreid on selles uuringus kokku vaid 21; seega tulemus ei pruugi olla usaldusväärne.

Joonis 33. Kui kauaks on Teil kavas Eestisse jääda? (% vastajatest, kes õppisid Eesti kõrgkoolis välisüliõpilasena, n=323)

Võrreldes välisvilistlaste hinnanguid kohortide lõikes, siis varasema kohordi vastajad plaanivad kauemaks Eestisse peatuma jääda (39%, 2020/2021. õppeaasta vilistlastest 22%). See tulemus on sarnane EY 2020²⁴ uuringu tulemustele (küsitletud sama kohorti); toona väitis 42% välisvilistlastest, et neil on plaanis Eestisse jääda 10 aastaks või määramata ajaks, 19% kuni viieks aastaks, 2% vähem kui aastaks ning 34% ei osanud oma Eestisse jäämise plaane kommenteerida.

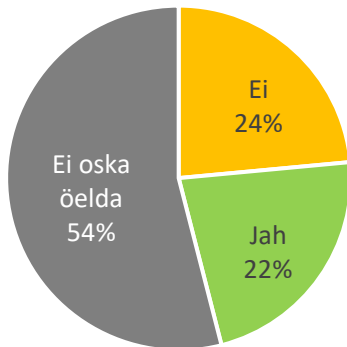
Tabel 7. Kui kauaks on Teil kavas Eestisse jääda? (kohordid; % vastajatest, kes õppisid Eesti kõrgkoolis välisüliõpilasena, n=323)

AEG/KOHORT	2020/2021 (n=208)	2016/2017 (n=115)
Vähemaks kui aasta	20%	14%
Kuni 5 aastaks	14%	10%
Kuni 10 aastaks	9%	6%
Kauemaks kui 10 aastat või määramata ajaks	22%	39%
Ei oska öelda	35%	31%

²⁴ Eesti kõrgkoolide 2016.–2018. aasta vilistlaste uuringu aruanne.

EESTI VILISTLASTE TAGASIPÖÖRDUMISE KAVATSUSED

Joonis 34. Kas teil on kavas kunagi Eestisse tööle naasta? (% vastajatest, kes töötavad välisriigis, n=105)

Võrreldes välisvilistlaste plaanidega Eestisse jääda, on **võimalike tagasipöördujate kavatsused ebaselgemad**. Välismaal viibivatest Eesti vilistlastest umbes pooled (54%) ei oska oma edasisi plaane kommenteerida, vaid iga viies (22%) kinnitab, et naaseb kunagi kodumaale.

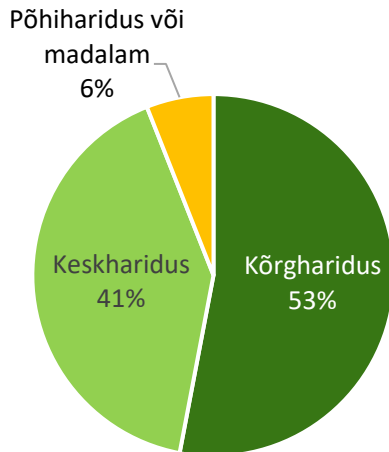
Varasemas (EY 2020) uuringus oli Eestisse potentsiaalselt naasvate vilistlaste osakaal suurem; toona kinnitas välismaal viibivatest Eesti vilistlastest 47% (92 vastanut), et plaanib naasta ning vähesed ei plaani kodumaale naasta (8%, 16 vastanut) ning analoogselt selle uuringu tulemustele, suur hulk vastajaid (45%, 89 vastanut) ei osanud antud küsimusele vastata.

5. Vanemate haridustase

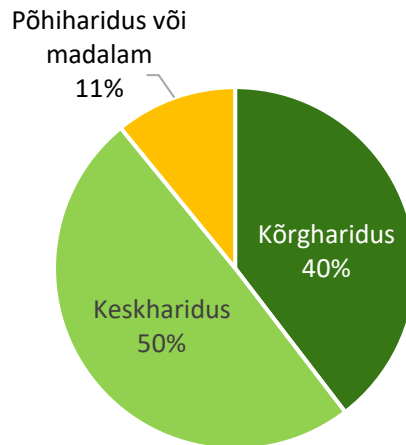
Eurograduate uuringus oli veel selline huvitav taustatunnus nagu vilistlaste vanemate haridustase, et vaadelda kas vanemate tehtud haridusvalikutel ilmneb nn rajasõltuvust (vt jooniseid 35–38).

EESTI KÕRGGKOLIDE VILISTLASED

Joonis 35. Mis on Teie ema või naissoost eestkostja kõrgeim haridustase? (% , N=3616)

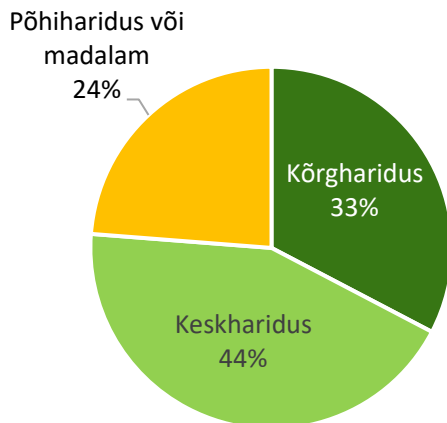

Joonis 36. Mis on Teie isa või meessoost eestkostja kõrgeim haridustase? (% , N=3616)

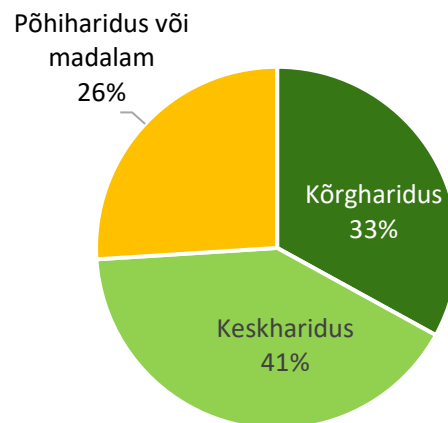

TEISTE RIIKIDE KÕRGGKOLIDE VILISTLASED

Joonis 37. Mis on Teie ema või naissoost eestkostja kõrgeim haridustase? (% , N=136388)

Joonis 38. Mis on Teie isa või meessoost eestkostja kõrgeim haridustase? (% , N=137406)

Eesti kõrgkooli lõpetanute vanemate haridustase on sageli madalam järeltulijate omast – pooltel (53%) emadel on kõrgharidus ning isadest vaid 40%. Samas on meie kõrgkoolides õppinute vanemad võrreldes teiste riikidega siiski märgatavalt haritumad. Teistes riikides, mille andmed olid aruande kirjutamise ajal kättesaadavad, on vanemate haridustase üldjuhul madalam – vaid kolmandik vanematest on oma haridusteel jõudnud kõrghariduseni, neljandikul on koguni põhiharidus või veelgi madalam haridustase.